

ROK XVII

NUMER 4

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

KRAKÓW, DNIA 30 KWIETNIA 1938

T R E Ś Ć

Poz.	Str.
30. Ustawa o przejęciu przez Skarb Państwa wypłaty dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych	122
31. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych	122
32. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o zmianie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 28 lutego 1933 r. w sprawie wykonania postanowień art. 3, 25 i 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli	123
33. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie udzielania urlopów nauczycielom	123
34. Okólnik Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o organizacji roku szkolnego 1938/39 w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym i zakładach kształcenia kandydatów na nauczycieli	124
35. Wytyczne dotyczące wyposażenia i urządzenia sal gimnastycznych i boisk szkolnych	130
36. Kursy wakacyjne dla nauczycieli i kierowników szkół powszechnych w 1938 r.	132
37. Normy wynagrodzenia członków komisji egzaminów dojrzałości	132
38. Wymiar urlopu wypoczynkowego	134
39. Organizacja szkół	134
40. Konkursy	135
41. Komunikaty	136
42. DZIAŁ NIEURZĘDOWY:	
Rola inspektora szkolnego w organizowaniu opieki nad harcerstwem szkół powszechnych w obwodzie	136
O pomocach naukowych do arytmetyki z geometrią w szkole powszechnej	139
Realizacja programu geografii w klasie III gimnazjalnej	141
Kronika	144
Komunikaty	147
Wykaz dzieł nabytych przez Centr. Bibl. Naucz.	149

30.

USTAWA

z dnia 29 marca 1938 r.¹⁾

o przejęciu przez Skarb państwa wypłaty dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

Art. 1. (1) Skarb Państwa przejmuje wypłatę dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych, do której obowiązane są gminy w myśl przepisów art. 11 ust. (3) ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 143) w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 662), w następujących terminach:

od dnia 1 kwietnia 1938 r. — w gminach wiejskich,

od dnia 1 kwietnia 1939 r. — w miastach nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych,

od dnia 1 kwietnia 1940 r. — w miastach pozostałych.

(2) W przypadku pozbawienia nauczyciela mieszkania, dostarczonego mu przed wejściem w życie ustawy niniejszej w budynku szkolnym lub innym budynku, stanowiącym własność gminy, obowiązek wypłaty dodatku na mieszkanie ciąży na gminie.

Art. 2. (1) Skarb Państwa będzie wypłacał dodatki na mieszkanie nauczycielom, którym gminy dostarczą mieszkań w nowowzniesionych budynkach szkolnych lub w innych nowowzniesionych budynkach, stanowiących własność gminy, jeżeli budynki te oddano do użytku po dniu 1 kwietnia 1938 r. W tych przypadkach gminom służy prawo pobierania czynszu za udzielone mieszkanie w wysokości, nie przekraczającej otrzymywanego przez nauczyciela dodatku na mieszkanie.

(2) Nie stosuje się przepisu ust. (1) do kierowników (nauczycieli kierujących) publicznych szkół powszechnych, którym dostarczono mieszkań w budynkach szkolnych.

Art. 3. Ustawa niniejsza nie obowiązuje na obszarze województwa śląskiego.

Art. 4. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Wyznań Religijnych i Oświe-

cenia Publicznego oraz Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: I. Mościcki

Prezes Rady Min.: Sławoj Składkowski

Minister Skarbu: E. Kwiatkowski

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: W. Świątosławski.

31.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO**

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4846/38)

w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych.

Na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych w brzmieniu ustalonym art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976), zarządzam co następuje:

§ 1. Przekazuje się Kuratorowi Okręgu Szkolnego (Kuratorowi Licemu Krzemienieckiego) kompetencje Ministra, przewidziane:

1) w art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z r. 1932, Nr 104, poz. 873), zmiennej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 660), — do przenoszenia nauczycieli podległych im szkół do innej szkoły, w obrębie powierzonego im okręgu szkolnego, o ile tego wymaga dobro szkoły;

2) w art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 258), — do wyjątkowego zezwalania na zatrudnienie osób nie posiadających kwalifikacji zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, jednakże nie dłużej niż do końca 3 roku szkolnego od daty zatrudnienia danej osoby.

3) w § 11 rozporządzenia Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 3 lipca 1926 r. w sprawie prak-

¹⁾ Przedrukowana z Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 172.

tyki przedegzaminowej kandydatów na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminariów nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 11, poz. 128), — do zezwalanie na odbywanie dalszego ciągu praktyki, rozpoczętej na terenie innego okręgu szkolnego.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

W. Świętosławski.

32.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4845/38)

o zmianie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 28 lutego 1933 r. w sprawie wykonania postanowień art. art. 3, 25 i 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

Na podstawie art. 51 i 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 660), zarządzam następujące zmiany rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 28 lutego 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1933, Nr 5, poz. 95), zmienionego rozporządzeniem z dnia 11 lipca 1934 r. Nr BP-6226/34 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6-7, poz. 91).

§ 1. § 4 otrzymuje brzmienie następujące:

„Upoważnia się

1) Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę śląskiego, Kuratora Liceum Krzemienieckiego) — do przenoszenia w obrębie powierzonego im okręgu kierowników (nauczycieli kierujących) i stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych, nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących oraz nauczycieli szkół zawodowych z następujących względów organizacyjnych:

- a) zmiany stopnia organizacyjnego szkoły,
- b) innych zmian w organizacji szkoły, które mają bezpośredni wpływ na zmniejsze-

nie się liczby stanowisk nauczycielskich w danej szkole,

c) doboru grona nauczycielskiego z odpowiednimi kwalifikacjami dodatkowymi i specjalnymi do nauczania w wyższych klasach szkół powszechnych,

d) zmiany języka nauczania;

2) Inspektorów Szkolnych — do przenoszenia tymczasowych nauczycieli szkół bezpośrednio im podległych w obrębie powierzonego im obwodu szkolnego z wyżej wymienionych względów organizacyjnych”.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

W. Świętosławski.

33.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4844/38)

**w sprawie
udzielania urlopów nauczycielom.**

Na podstawie art. 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 873) zarządzam co następuje:

§ 1. Upoważnia się Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę śląskiego, Kuratora Liceum Krzemienieckiego) do udzielania dyrektorom, kierownikom i nauczycielom szkół podległych, urlopów:

- a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 1 roku i bezpłatnych do lat 2,
- b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych lub majątkowych — płatnych do 2 miesięcy i bezpłatnych do 1 roku,
- c) dla celów naukowych lub oświatowych — bezpłatnych do lat 2,
- d) dla studiów na Wyższych Kursach Nauczycielskich, Państwowych Instytutach, Wyższych Zakładach Naukowych oraz uczelniach specjalnych — płatnych za

zwrotem kosztów zastępstwa (z rozłożeniem i bez rozłożenia na raty) na przeciąg 1 roku, z prawem przedłużania tych urlopów z roku na rok do końca normalnego dla danego zakładu naukowego czasu trwania studiów, zależnie od względów służbowych i udowodnionych dodatnich wyników studiów oraz w granicach kontyngentu, ustalonego corocznie dla każdego Okręgu Szkolnego.

§ 2. Upoważnia się Inspektorów Szkolnych do udzielania kierownikom i nauczycielom szkół powszechnych i specjalnych oraz wychowawczyń i kierowniczkom przedszkoli państwowych, urlopów:

- a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych lub bezpłatnych do 6 miesięcy,
- b) nauczycielkom — na czas połogu (6 tygodni),
- c) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych — płatnych do 14 dni i bezpłatnych do 1 miesiąca.

§ 3. Upoważnia się dyrektorów (kierowników) szkół średnich wszelkiego typu oraz niższych szkół zawodowych do udzielania urlopów członkom grona nauczycielskiego do dni 8 bez względu na rodzaj urlopu.

Kierownicy publicznych szkół powszechnych i specjalnych mają prawo zwalniać w nagłych wypadkach członków grona od zajęć szkolnych — do 3 dni. Wykaz udzielonych w ten sposób zwolnień kierownik szkoły przesyła z końcem każdego półrocza inspektorowi szkolnemu.

§ 4. Dyrektorowie i kierownicy mają prawo w wypadkach nagłych i z ważnych powodów wstrzymać się od zajęć służbowych najwyżej na 3 dni z jednoczesnym zawiadomieniem władzy bezpośrednio przełożonej i podaniem powodów. W tych wypadkach obowiązani są zarządzić za siebie zastępstwo.

§ 5. Uzyskanie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia lub dla studiów obowiązuje nauczyciela do bezwarunkowego wstrzymania się od wszelkiej pracy zarobkowej. Wykroczenie przeciw tej zasadzie powoduje bezzwłoczne wstrzymanie udzielonego urlopu i pociągnięcie winnego do odpowiedzialności służbowej.

§ 6. Do wymiaru urlopów, udzielanych w granicach § 1, wliczać należy czas trwania urlopów, udzielonych dla tych samych celów w granicach §§ 2 i 3.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy istniejące w tej mierze, w szczególności zawarte w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 września 1927 r. w sprawie udzielenia urlopów nauczycielom i funkcjonariuszom administracji szkolnej (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 196), zmienionym rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 sierpnia 1928 r. w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 168).

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

W. Świętosławski.

34.

Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
Warszawa

Okólnik Nr 19

z dnia 8 kwietnia 1938 r. (II S-3231/38)

o organizacji roku szkolnego 1938/39 w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym i zakładach kształcenia kandydatów na nauczycieli.

I. SZKOŁY PAŃSTWOWE.

Sprawy ogólne.

Dalsze wprowadzanie w życie nowego ustroju szkolnictwa zwłaszcza otwarcie kl. II liceów ogólnokształcących, pedagogicznych i pedagogiów, uruchomienie seminariów dla wychowawczyń przedszkoli oraz ostateczna likwidacja pozostałych jeszcze seminariów nauczycielskich nasuwa konieczność szczególnej troskliwości w organizowaniu roku szkolnego 1938/39. Należy położyć nacisk na sprawne i celowe przeprowadzenie wszystkich prac przygotowawczych. W związku z powyższym należy zasady organizacji roku szkolnego podać dostatecznie wcześniej do wiadomości szkół a w miarę możliwości omówić je na konferencjach dyrektorów.

1. W celu zabezpieczenia dopływu do szkół zdolnej młodzieży, zwłaszcza włościańskiej, na-

leży nadal otaczać opieką bursy i internaty, wpływając odpowiednio na społeczeństwo, aby tworzone nowe bursy, szczególnie w ośrodkach skupiających kandydatów ze wsi.

Sprawie stypendiów gminnych należy poświęcić baczną uwagę z jednej strony w tym kierunku, aby kierownictwa szkół powszechnych zainteresowały się dostatecznie doбором istotnie niezamożnych i wartościowych kandydatów, z drugiej, aby gminy wywiązywały się należycie z przyjętych zobowiązań finansowych. Zachodzące pod tym względem nieprawidłowości należy komunikować Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, podając konkretne fakty.

Poza tym wskazanym byłoby, aby Kuratoria Okręgów Szkolnych zainteresowały się także innymi stypendiami, zwłaszcza dostępnymi dla młodzieży szkolnej we własnych Okręgach i o ich istnieniu odpowiednio poinformowały szkoły.

2. Należy nadal uważać, aby przy przyjmowaniu do zakładów państwowych zwłaszcza w tych miejscowościach, w których istnieją szkoły prywatne oraz gdzie zgłasza się młodzież wiejska, miały pierwszeństwo dzieci rodziców niezamożnych (przy zachowaniu warunków regulaminowych), a dzieci rodziców zamożnych kierowały się raczej do szkół prywatnych.

3. Przy egzaminach przeprowadzanych z kandydatami pochodzącymi z tych sfer zwłaszcza ze środowisk wiejskich (a także robotniczych) należy wziąć pod uwagę mniejszą łatwość wypowiedzenia się oraz większe skrupowanie kandydatów wynikające z warunków środowiska a nie utożsamiać tego z niedostatecznym przygotowaniem lub uzdolnieniem kandydatów.

Młodzież pochodzącą z tych środowisk jako mającą do pokonania większe trudności powinna szkoła otoczyć życzliwą opieką zwłaszcza w pierwszych latach nauki.

Opieka ta może dotyczyć nie tylko strony materialnej (np. ulgi w taksie administracyjnej, opłatach za dożywianie, pomieszczenie w internacie względnie bursie, wypożyczanie podręczników szkolnych i tp.), ale obejmować także pomoc moralną (większa cierpliwość i wyrozumiałość w traktowaniu, odpowiednie rady i instrukcje ze strony wychowawców klasowych oraz nauczycieli zwłaszcza tych przedmiotów, które sprawiają uczniom takim szczególne trudności itp.).

Sprawom tym poświęca Kuratoria baczną uwagę sprawdzając troskliwie sposób przepro-

wadzania egzaminów wstępnych oraz warunki pracy młodzieży przyjętej do szkół.

4. Biorąc pod uwagę niezamężność znacznej części młodzieży studiującej w szkołach średnich ogólnokształcących i w zakładach kształcenia nauczycieli, należy ograniczyć i sprowadzić do właściwej miary wymagania szkół w zakresie pomocy i przyborów szkolnych. Nie należy zatem wymagać bezwzględnie od uczniów podręczników najnowszego wydania, a raczej wdrażać ich do umiejętnego posługiwania się wydawnictwami starszymi, o ile znajdują się w spisach podręczników dozwolonych, nie można nakładać na nich obowiązku kupowania jednolitych, a nadmiernie drogich lub zbyt licznych zeszytów, o ile to pociąga za sobą dodatkowe wydatki itp.

5. Wobec wymagań, jakie stawia praca szkolna uczniom szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli, należy dążyć do jak najbardziej ekonomicznego wyzyskania czasu przeznaczonego na naukę, unikając przy tym nadmiernego obciążenia młodzieży. W związku z tym należy bezwzględnie ograniczyć do spraw istotnie niezbędnych wszelkie zajęcia dodatkowe tak w szkole, jak zwłaszcza te, które zmuszają młodzież do pobytu poza szkołą (zbiórki, pochody, obchody, udział w imprezach starszego społeczeństwa itp.).

Sprawy szczególne.

Gimnazja ogólnokształcące.

1. Dopływ kandydatów do gimnazjów należy tak normować, aby nie powiększać liczby oddziałów klasy I-ej w gimnazjach państwowych. W stosunku do wszystkich klas liczba ogólna oddziałów, jakie można uruchomić, będzie zależała ściśle od liczby przyznawanych etatów i godzin i nie powinna powodować zwiększenia ogólnej sumy wydatków na lokale. Wobec przewidzianego dalszego wzrostu dopływu młodzieży do szkół państwowych nadmiar jej można kierować bądź do szkół ogólnokształcących prywatnych — (zwłaszcza młodzież zamożniejszą) bądź do szkół zawodowych.

2. W przypadkach wątpliwych w zakresie organizacji kl. I jak II—IV należy przedstawić wnioski Ministerstwu do dnia 1. VII b. r.

3. W razie łączenia pod jednym kierownictwem klas gimnazjalnych i licealnych, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zezwala, aby liczba oddziałów szkoły średniej, pozostającej pod jednym kierownictwem,

była wyższą od przewidzianej w Statucie gimnazjum państwowego (§ 12).

4. Liczbę kandydatów do poszczególnych klas gimnazjum należy normować w myśl pisma II S-4593 z dnia 6 sierpnia 1936 r.

5. W sprawie warunków przyjmowania kandydatów do kl. I-szej i innych należy przestrzegać postanowień regulaminu przyjmowania uczniów do państwowego gimnazjum ogólnokształcącego, w stosunku do kl. I, także w zakresie dolnej granicy wieku kandydatów.

6. Wobec doświadczeń poczynionych w ub. roku szkolnym w zakresie organizacji egzaminów należy położyć nacisk specjalny na sprawne przygotowanie i właściwe przeprowadzenie wszystkich egzaminów. W szczególności należy zwrócić uwagę na treść pisma Nr II S-1869/38 i dążyć do usunięcia podniesionych w nim usterek.

7. W celu uregulowania właściwego odpływu absolwentów gimnazjów należy uczniom klas IV-tych i ich rodzicom podać do wiadomości (i czynić to nadal w przyszłości): warunki przyjmowania w liceach pedagogicznych i szkołach zawodowych stopnia licealnego oraz o ile to możliwe ułatwić nawet kierowanie do zawodów.

8. Uczniów kl. IV-tej, którzy mają zamiar kształcić się dalej w liceum ogólnokształcącym, należy zapoznać w b. r. (i czynić to nadal stale) z warunkami wstępu do liceum oraz z treścią regulaminu egzaminu ukończenia liceum ogólnokształcącego, gdy zostanie ogłoszony. W szczególności należy zwrócić uwagę młodzieży na wymagania na poszczególnych wydziałach liceum, aby ułatwić jej wybór właściwego kierunku kształcenia w liceum, a liceum zapewnić dobór odpowiednio uzdolnionej i przygotowanej młodzieży.

9. W gimnazjach z polskim językiem nauczania obowiązują zasadniczo plany godzin ogłoszone w Programie nauki w państwowym gimnazjum ogólnokształcącym z polskim językiem nauczania wyd. II 1937, w gimnazjach z niepolskim językiem nauczania plany godzin ogłoszone w zarządzeniu o organizacji roku szkolnego 1936/37.

Plany te należy uzupełnić następująco:

W planie godzin w klasie IV gimnazjum tak z polskim jak niepolskim językiem nauczania wprowadza się przysposobienie wojskowe w wymiarze 1 godziny tygodniowo na każdy oddział z osobna jako przedmiot obowiązkowy dla chłop-

ców w szkołach męskich i koedukacyjnych. W tych szkołach wymiar godzin zabaw, gier i sportów dla chłopców wynosi w kl. IV-tej 2 godziny na każdy oddział tygodniowo, z których jedna zostaje do dyspozycji nauczyciela przysposobienia wojskowego. W ramach godzin przeznaczonych na przysposobienie wojskowe we wszystkich szkołach, w których przysposobienie wojskowe jest przedmiotem obowiązkowym, przewiduje się ponadto zajęcia dodatkowe dla nauczycieli geografii, fizyki i chemii, dla hufców męskich i dla lekarek (lekarzy) szkolnych w hufcach żeńskich. Wymiar godzin będzie podany w szczegółowych wytycznych do wykonywania programu przysposobienia wojskowego.

Ponadto w gimnazjach z niepolskim językiem nauczania dostosować należy plan godzin historii i geografii w kl. IV-tej do planu godzin gimnazjum z polskim językiem nauczania a więc w historii zamiast 0/3 godzin wprowadzić 1/2 godz., a w geografii zamiast 3/0 godz. — 2/1 godz.

10. Sprawę ukończenia nauki uczniów kl. VIII-ej gimnazjum starego ustroju należy ułatwić zgodnie z wskazaniem zawartym w piśmie Nr II S-1716/38 z dnia 28. II. 1938 r.

Licea ogólnokształcące.

1. W sprawie przyjmowania kandydatów do liceum należy kierować się postanowieniami regulaminu przyjmowania uczniów do państwowego liceum ogólnokształcącego, biorąc przy tym pod uwagę treść uwag zawartych w piśmie Ministerstwa W. R. i O. P. Nr II S-1869/38.

W stosunku do młodzieży, która zgłasza się do liceum bezpośrednio po ukończeniu gimnazjum można w bieżącym roku szkolnym nie przestrzegać postanowień regulaminu dotyczącego dolnej granicy wieku.

2. W roku szkolnym 1938/39 należy przystąpić do zorganizowania kl. II liceum, zasadniczo w tych wszystkich szkołach, w których istnieje obecnie kl. I.

3. W sprawie liczby uczniów potrzebnej do uruchomienia liceum względnie wydziałów i oddziałów równoległych należy kierować się w zasadzie wytycznymi podanymi w okólniku Nr 43 o organizacji roku szkolnego 1937/38 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 5/37 poz. 147). Przy tym należy jednak poddać rewizji na podstawie tego-rocznych doświadczeń potrzebę dalszego utrzymywania w poszczególnych zakładach wydzia-

łów łączonych na lekcjach niektórych przedmiotów i rozważyć możliwość utworzenia na miejsce 2 wydziałów łączonych, 1-go wydziału określonego typu. W tych przypadkach należy przedstawić Ministerstwu wnioski do dnia 31. V. b.r.

W innych przypadkach wątpliwych w zakresie organizacji tak odnośnie kl. I jak II należy wnioski przedstawić Ministerstwu do dnia 1. VII. b. r.

4. Dla umożliwienia młodzieży klas licealnych osiągnięcia właściwych wyników pracy należy dążyć do ograniczenia udziału uczniów liceum we wszelkich zajęciach dodatkowych a samą naukę szkolną organizować w ten sposób, aby uniknąć nadmiernego obciążenia zajęciami domowymi.

W tym celu należy zwracać uwagę, aby uczniowie pracowali dostatecznie sprawnie i wydawnie w czasie samych godzin lekcyjnych oraz aby nauczyciele uzgadniali swe wymagania stawiane młodzieży w zakresie przygotowania domowego lekcji szkolnych, a także aby nie obarczano młodzieży pracami domowymi, dającymi mało korzyści przy nadmiernym obciążeniu. W szczególności należy wystrzegać się przerostu wymagań z dziedziny jednego przedmiotu (zwłaszcza nie należącego do podstawy dydaktycznej) co odbija się szkodliwie na całości nauki.

5. W celu zorientowania młodzieży I kl. licealnej w możliwościach wyboru właściwego zawodu należy zaznajomić się w b. r. szk. i czynić to nadal stale (poczynając od bieżącego roku) także w kl. IV gimnazjalnej z zasadami rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie przechodzenia absolwentów liceów do szkół wyższych, gdy zostanie ogłoszone.

6. Plany godzin w kl. I i II liceów państwowych obowiązują w r. szk. 1938/39 według Programu nauki (tymczasowego) w państwowych liceach ogólnokształcących z polskim językiem nauczania, w liceach z niepolskim językiem nauczania według okólnika Nr 43 o organizacji roku szkolnego 1937/38 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 5/37 poz. 147) oraz według okólnika Nr 59 w sprawie zmian w planach godzin liceum ogólnokształcącego (Dz. Urz. Min. Nr 7/37 poz. 212).

Seminaria nauczycielskie.

1. Z końcem bieżącego roku szkolnego należy zlikwidować ostatecznie wszystkie seminaria nauczycielskie. Przy tym: a) w zakładach, na których miejsce nie przewiduje się liceów pedagogicznych, należy likwidację przeprowadzić

zgodnie z okólnikiem Min. W. R. i O. P. Nr. II S-1613/36, przedstawiając uprzednio w każdym przypadku wnioski Ministerstwu; b) w zakładach, w których przewiduje się licea pedagogiczne, należy poczynić przygotowania do podjęcia pracy w r. szk. 1938/39, przeprowadzić wpisy i egzaminy wstępne a o wynikach zawiadomić Ministerstwo przedstawiając równocześnie odpowiednie wnioski do dnia 1. VII. b. r.

Licea pedagogiczne.

1. W sprawie przyjmowania kandydatów do liceów pedagogicznych obowiązują postanowienia regulaminu przyjmowania uczniów do kl. I liceów pedagogicznych. W stosunku do młodzieży, która zgłasza się do liceum bezpośrednio po ukończeniu gimnazjum, można w b. r. szk. nie przestrzegać postanowienia regulaminu, dotyczącego dolnej granicy wieku.

2. W sprawie zgłaszania kandydatów do liceów pedagogicznych należy stosować postępowanie dotychczasowe: kandydaci zawiadamiają o zamiarze uczęszczania do liceum pedagogicznego dyrekcję gimnazjum, która zgłoszenia te kieruje do dyrekcji właściwego liceum pedagogicznego wraz z krótką charakterystyką kandydata z określeniem w miarę możliwości jego uzdolnień i właściwości mających znaczenie w zawodzie nauczycielskim.

3. W r. szk. 1938/39 należy przystąpić do zorganizowania kl. II zasadniczo w tych wszystkich zakładach, w których istnieją obecnie kl. I.

4. Miejscowości, w których przewiduje się nowe licea pedagogiczne, należy (łącznie z innymi miejscowościami, w których istnieją już licea pedagogiczne) podać razem z warunkami przyjęcia do wiadomości uczniów kl. IV gimnazjum oraz ich rodziców, w celu zyskania dostatecznej liczby uzdolnionych kandydatów do tych zakładów.

W miejscowościach tych należy poczynić przygotowania do podjęcia pracy w nowym roku szkolnym, przeprowadzić wpisy i egzaminy wstępne. W tych przypadkach jako też wątpliwych w zakresie organizacji kl. I należy przedstawić wnioski Ministerstwu do dnia 1. VII. b.r.

5. Należy dłożyć starań, aby licea pedagogiczne oraz zorganizowane przy nich szkoły ćwiczeń już w przyszłym roku szkolnym miały własny zespół nauczycielski, który należy dobrać ze specjalną starannością.

6. Dla zabezpieczenia pomocy dla zdolnej i niezamożnej młodzieży zwłaszcza pochodzącej

ze środowisk wiejskich należy nadal wstawiać pewne kwoty w planach finansowo-gospodarczych. Szczególną opieką należy otoczyć internaty zorganizowane przy tych zakładach.

7. Należy zwrócić uwagę, aby w liceach pedagogicznych (także pedagogiach) przestrzegano skrupulatnie postanowień zawartych w § 14 rozporządzenia Min. W. R. i O. P. z dnia 6 marca 1937 r. o organizacji państwowego liceum pedagogicznego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3/37 poz. 56), w myśl których przyjmowanie uczniów do szkół ćwiczeń odbywać się winno zgodnie z przepisami obowiązującymi na danym terenie przy przyjmowaniu uczniów do publicznych szkół powszechnych.

8. W liceach pedagogicznych obowiązuje w roku szkolnym 1938/39 plan godzin według rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 5 marca 1938 r. Nr II Pr 2178/38 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2/38 poz. 29), z tym, że przysposobienie sportowe obowiązuje w wymiarze 2 godzin tygodniowo na każdy oddział tak w kl. I jak II-giej.

P e d a g o g i a.

1. Istniejące w b. r. pedagogia zachowują organizację i programy bez zmiany. Pedagogia nowopowstające będą zorganizowane na podstawie obowiązującego statutu pedagogium państwowego oraz programów pedagogii istniejących obecnie.

2. W r. szk. 1938/39 należy przystąpić do zorganizowania kl. II zasadniczo w tych wszystkich zakładach, w których istnieje kl. I.

3. Miejscowości, w których przewiduje się nowe pedagogia, należy łącznie z innymi miejscowościami, w których istnieją już pedagogia) podać razem z warunkami przyjęcia do wiadomości uczniów kl. VIII gimnazjum, przeprowadzając przy tym odpowiednią propagandę w celu zyskania odpowiedniej liczby uzdolnionych kandydatów do tych zakładów.

W miejscowościach tych należy poczynić przygotowania do podjęcia pracy w nowym roku szkolnym, przeprowadzić wpisy i egzaminy wstępne.

W tych przypadkach jako też wątpliwych w zakresie organizacji tak odnośnie kl. I jak i II należy przedstawić wnioski Ministerstwu do dnia 1. VII. b. r.

S e m i n a r i a o c h r o n i a r s k i e. (Seminaria dla wychowawczyń przedszkoli).

1. Z końcem b. r. szkolnego należy wstrzymać przyjmowanie uczennic do kl. I państwowych seminariów ochroniarskich, natomiast ogłosić wpisy do kl. I państwowych seminariów dla wychowawczyń przedszkoli.

2. W sprawie przyjmowania kandydatek do kl. I kierować się należy postanowieniami regulaminu przyjmowania uczennic do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, w sprawie organizacji tych klas rozporządzeniem Min. W. R. i O. P. o organizacji państwowych seminariów dla wychowawczyń przedszkoli, w sprawie programów rozporządzeniem Min. W. R. i O. P. o programie nauki w państwowym seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

3. Nauczyciele uczący w seminarium dla wychowawczyń przedszkoli powinni posiadać kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich określone ustawą z dn. 26. IX. 1922 (Dz. U. R. P. 1924, poz. 864) wraz z późniejszymi zmianami, w sprawie wymiaru godzin nauczania obowiązuje rozporządzenie Min. W. R. i O. P. z dn. 10. VIII. 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10/37 poz. 316), w sprawie uposażenia rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 19 XII. 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 1/34 poz. 3), przy czym do nauczycielek pełniących obowiązki wychowawczyń w internatach ma zastosowanie § 31 p. 6 rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 10. VIII 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10/37 poz. 316).

W klasie II i III seminariów ochroniarskich zachowują ważność statut, plany godzin, programy oraz regulamin egzaminu końcowego, obowiązujące w państwowym seminarium ochroniarskim (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. 1929, poz. 118, 119, 120, 186).

5. Zakłady, które uruchomią klasy pierwsze nowego ustroju, będą nosiły nazwę: Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń Przedszkoli i będą używały pieczęci z tą nazwą. Nowe pieczęcie będą wyciskane na świadectwach szkolnych, zaświadczeniach, legitymacjach itp. bez względu na to, której klasy druki te będą dotyczyły, a więc także wkl. II i III seminarium ochroniarskiego. Świadectwa szkolne i druki zostaną narazie bez zmiany z tym, że w świadectwach i drukach dotyczących kl. I-szej, należy ręcznie dostosować nazwę zakładu do ustalo-

Plan godzin
seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

P r z e d m i o t	K l a s a				Razem
	I	II	III	IV	
Religia	2	2	2	2	8
Język polski	6	4	4	4	18
Matematyka	3	3	2	—	8
Nauka o przyrodzie	4	4	3	—	11
Nauka o Polsce*)	3	3	2	3	11
Ćwiczenia cielesne, rytmika, gry, zabawy i sporty	4	4	4	4	16
Rysunek	4	3	2	2	11
Śpiew łącznie z chórem	3	3	3	3	12
Zajęcia praktyczne	4	3	—	2	9
Gospodarstwo domowe	—	—	3	—	3
Przedmioty pedagogiczne**)	—	4	9/7	13	25
R a z e m	33	33	34/32	33	132

Przedmioty nadobowiązkowe:
gra instrumentalna, język obcy

*) Przewiduje się następujący podział czasu:

	K l a s a			
	I	II	III	IV
Geografia Polski	3	—	—	—
Historia Polski	—	3	2	—
Zagadnienia z współczesności	—	—	—	3
**) Przewiduje się następujący podział czasu:				
Psychologia pedagogiczna	—	—	3	—
Higiena z anatomią i fizjologią człowieka	—	2	2/0	2
Praktyka pedagogiczna i metodyka wychowa- nia przedszkolnego	—	2	4	8
Pedagogika	—	—	—	3
R a z e m	—	4	9/7	13

nego wyżej brzmienia przez skreślenie wyrazów „ochroniarskie” lub „dla ochroniarek” i zastąpienie ich wyrazami „dla wychowawczyń przedszkoli”.

6. Uczennice kl. I. seminarium ochroniarskiego, które nie otrzymają promocji do kl. II, mogą powtarzać naukę w kl. I seminarium dla wychowawczyń przedszkoli bez obowiązku składania egzaminu wstępnego, o ile spełniają inne warunki, przewidziane w regulaminie przyjmowania do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

7. We wszystkich miejscowościach, w których przewiduje się kl. I seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, należy poczynić przygotowania do podjęcia pracy w nowym roku szkolnym, przeprowadzić wpisy i egzaminy wstępne, a o wyniku zawiadomić Ministerstwo W. R. i O. P. w terminie do dnia 1. VII, przedstawiając odpowiednie wnioski.

8. Należy zwrócić uwagę, aby nauczycielstwo, które będzie zajęte w seminariach posiadało znajomość pracy w przedszkolach względnie zapoznało się z przedszkolem bezpośrednio po rozpoczęciu pracy seminarium.

9. Szkoły powinny dążyć starań, aby do przedszkoli uczęszczały w miarę możliwości dzieci z różnych środowisk społecznych.

10. Należy dążyć do tego, aby przy każdym seminarium dla wychowawczyń przedszkoli istniał internat dla młodzieży niezamożnej, zwłaszcza wiejskiej (a także robotniczej). Internat organizować można analogicznie do istniejących przy liceach pedagogicznych w oparciu o rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dn. 6. III. 1937 r. o organizacji państwowego liceum pedagogicznego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3/37, poz. 56) oraz okólnik Min. W. R. i O. P. z dn. 15. XI. 1927 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 15/27, poz. 26).

11. W roku szkolnym 1938/39 przewiduje się w seminariach dla wychowawczyń przedszkoli następujący plan godzin:¹⁾

II. SZKOŁY PRYWATNE.

1. Szkołom prywatnym należy nadal poświęcić baczną uwagę i otaczać je opieką, zwłaszcza te spośród nich, które dają dowody rzetelnej pracy i stałego postępu.

2. Dla umożliwienia ukończenia nauki uczniom obecnej VIII klasy szkół prywatnych (ew.

także państwowych), którzy nie złożą egzaminu dojrzałości, można zezwalać niektórym szkołom prywatnym na uruchomienie w r. szk. 1938/39 klas dla repetentów. Klasy takie mogą powstawać tylko przy szkołach posiadających uprawnienia szkół państwowych, a więc dających gwarancję dobrze zorganizowanej nauki i właściwych wyników pracy.

3. Wnioski o etaty dla szkół prywatnych tak w stosunku do tych, które już z etatów tych w br. korzystają, jak i w stosunku do nowych szkół należy przedstawić Ministerstwu w terminie do dnia 15 maja. Przy wnioskach należy podać wysokość opłat za naukę pobieranych w poszczególnych klasach danych szkół i zaznaczyć, jakie ulgi i zwolnienia w opłatach dla młodzieży niezamożnej zwłaszcza pochodzącej ze wsi szkoły stosują względnie zobowiązują się stosować wzamian za przyznane etaty.

4. W sprawie szkół powszechnych, zorganizowanych przy gimnazjach, obowiązują nadal dotychczasowe przepisy.

5. Prywatne seminaria ochroniarskie, które nie zorganizują w r. szk. 1938/39 kl. I. seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, nie mogą liczyć na uzyskanie uprawnień szkół państwowych dla kl. I seminarium ochroniarskiego.

Minister:

W. Świętosławski.

O t r z y m u j ą :

Kuratoria Okręgów Szkolnych

Śląski Urząd. Wojew. Wydz. Ośw. Publ.

Liceum Krzemienieckie.

35.

Nr O. 9394/38. Kraków, dn. 22. IV. 1938 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu w sprawie

wytycznych dotyczących wyposażenia i urządzania sal gimnastycznych i boisk szkolnych.

Podaję do wiadomości wytyczne, zawarte w okólniku Nr 17 Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 marca 1938 r. (Nr II W-1277/38), jakie powinny obowiązywać przy urządzaniu i wyposażeniu sal

¹⁾ patrz str. 129.

gimnastycznych i boisk szkolnych w szkolnictwie średnim.

Jednocześnie przypominam, że szczegóły budowy sali gimnastycznej, jej wymiarów, urządzeń i konserwacji sprzętu zawarte są w „Poradniku w sprawach nauczania i wychowania” Nr 3/5 z 1931 r.

Kurator Okręgu Szkolnego:

J. Stypiński wr.

Załącznik do N-ru O. 9394/38.

I. Sala gimnastyczna i jej wyposażenie.

Sala gimnastyczna powinna być czysta, widna i starannie wietrzona, o ile możliwości większych rozmiarów do następujących minimalnych: szerokość 9 m, długość 17 m, wysokość 4,5 m. Normą jest rozmiar sali taki, aby na ucznia grupy ćwiczącej przypadło około 5 m² podłogi sali. Większe i bogaciej wyposażone szkoły winny projektować sale długości 24 m, szerokości 12—13 m i wysokości 5,5—6 m.

W bezpośrednim sąsiedztwie sali gimnastycznej powinny się znajdować: pokój dla nauczyciela, szatnie z umywalnią i ewentualnie natryskami, miejsce na sprzęt gimnastyczny, miejsce ustępowe.

Sala bez któregośkolwiek z wymienionych pomieszczeń nie może całkowicie odpowiedzieć wymaganiom.

Na wyposażenie sali gimnastycznej składają się przyrządy i przybory.

Przyrządy konieczne są następujące:

- 20 podwójnych drabinek szwedzkich (przysięciennych),
- 4 ławki szwedzkie,
- 1 tram dwudzielny, podwójny,
- 4 kraty trójdzielne,
- 4 drabiny pionowe,
- 1 skrzynia,
- 2 pary stojaków,
- 2 kozły (mniejszy i większy),
- 2 materace skórzanе,
- 10 lin pionowych,
- 1 koń,
- 6 piłek lekarskich,
- 40 pałeczek drewnianych (30 cm dług. przez 3 cm średnicy).

Przyrządy pożądane są następujące:

- drugi tram,
- druga skrzynia,
- liny skośne,
- drabinki sznurowe,
- 4 piłki lekarskie.

Przybory mogą być używane te same, jak na boisku, należy je jednak w tym przypadku po każdym użyciu na boisku starannie oczyścić. Należy dążyć do tego, aby mieć osobny komplet piłek do ćwiczeń na sali.

II. Boisko szkolne i jego wyposażenie.

Boisko szkolne powinno mieć takie wymiary, aby można na nim zorganizować wszystkie gry, jakie przewiduje program ćwiczeń cielesnych z wyjątkiem gier polowych.

Konieczne są:

- bieżnia o długości 60 m.,
- 2 boiska do siatkówki o wym. 10 na 20 m.,
- 2 boiska do koszykówki o wym. 45 na 23 m.,
- 1 boisko do palanta, na którym można by również uprawiać grę w kwadrant o wymiarze 40 na 60 m (boisko do palanta może się pokrywać z boiskiem do siatkówki i koszykówki),
- miejsce do rzutów dyskiem i pchnięcia kulą
- oraz miejsce do rzutów oszczepem (może być połączone z boiskiem, a zwłaszcza z boiskiem do gry w palanta),
- skocznia o rozbiegu z trzech stron.

Pożądane jest osobne boisko do palanta i do szczypiórniaka w wymiarze 80 na 40 m.

Przybory konieczne są następujące:

- 4 piłki do siatkówki,
- 2 piłki do koszykówki,
- 2 piłki do szczypiórniaka,
- szarfy do oznaczania partii,
- dwie siatki do siatkówki,
- 6 dysków ćwiczebnych, 2 przepisowe,
- 12 oszczepów bambusowych, 2 klejone je-sionowe,
- po 5 kul: 2,5 kg, 4 kg, 5 kg,
- dwie pary stojaków do skoków,
- 8 chorągiewek do oznaczania granic boisk,
- specjalnie zbudowana szafa na przybory,
- umożliwiająca należyte ich przechowanie i konserwację.

Przybory pożądane są następujące:

przybory do gier wymienione jako konieczne w ilości dwukrotnej,
przybory do gry w hokeja,
przybory do szermierki przynajmniej na cztery pary,
zapasowe łyżwy w większej ilości.

36.

Nr I. 10365/38. Kraków, dn. 20. IV. 1938 r.

Do**Inspektoratów Szkolnych w Okręgu
w sprawie**

kursów wakacyjnych dla nauczycieli i kierowników szkół powszechnych w roku 1938.

Podobnie jak w latach minionych i w b. r. Kuratorium zorganizuje szereg kursów dla nauczycieli i kierowników szkół powszechnych. Tegoroczne kursy będą miały charakter techniczny, a trwać będą jeden względnie dwa tygodnie. W pracy tegorocznych kursów będą uwzględnione następujące przedmioty:

- a) Zajęcia praktyczne (18 kursów jedutygodniowych),
- b) Arytmetyka z geometrią i wytwarzanie pomocy dla nauki tych przedmiotów (2 kursy dwutygodniowe),
- c) Przyroda martwa i wytwarzanie pomocy do nauki tego przedmiotu (2 kursy dwutygodniowe),
- d) Ogrody szkolne z wytwarzaniem narzędzi i pomocy do nauki ogrodnictwa (2 kursy dwutygodniowe),
- e) Kurs dla kierowników szkół st. II i III.

Wymienione kursy zostaną uruchomione w następujących punktach i terminach:¹⁾

Uczestnictwo w kursach wakacyjnych ma miejsce na zasadach dobrowolności. Osoby pragnące uczestniczyć w kursach winny zgłosić swoje uczestnictwo w Inspektoracie Szkolnym tego obwodu, na terenie którego wybrany kurs będzie czynny. Zgłoszenia należy nadsyłać drogą służbową najdalej do dnia 20 maja 1938 r. Osoby, pragnące odbyć kurs katechetyczny w Sandomierzu, winny zgłaszać swoje uczestnictwo również drogą służbową w Kurii diecezji sandomierskiej do dnia 20 maja 1938 r. Inspektorzy, organizujący kursy prześlą do Kuratorium spra-

wozдание o liczbie zgłoszeń na poszczególne kursy do dnia 30 maja 1938 r. Przez organizację wymienionych kursów, Kuratorium pragnie przyjść nauczycielstwu z pomocą w rozwiązywaniu zadań aktualnych w pracy szkolnej, dotyczących właściwego wykorzystania pomocy naukowych, które szkoły w ostatnich czasach otrzymały i w najbliższych jeszcze otrzymają. Kuratorium spodziewa się, że Nauczycielstwo z tej okazji we właściwej mierze skorzysta.

Wpisowe na kursach tygodniowych i dwutygodniowych, urządzonych przez Kuratorium wynosi 7 zł, organizacja internatu i wspólnego wyżywienia, podobnie jak w latach ubiegłych.

Kurator Okręgu Szkolnego:

J. Stypiński wr.

37.

Nr II. 6496/38. Kraków, dn. 14. IV. 1938 r.

Do

Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu w sprawie

norm wynagrodzenia członków komisji egzaminów dojrzałości.

Zawiadamiam, że Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 3 marca 1938 r. Nr II. S. 810/38 uznało za wskazane uchylić:

1) ostatni ustęp pisma okólnego z dnia 25 września 1937 r. Nr II. S-8443/37, (Dz. U. K. O. S. K. Nr 11 z 1937 r., poz. 132), którym uchylono przepisy okólników: Nr 3 z dnia 9. I. 1932 r. (II S-22099/31) (Dz. U. K. O. S. K. Nr 1 z 1932 r., poz. 15) i Nr 35 z dnia 13. III. 1934 (II S-1480/34) (Dz. U. K. O. S. K. Nr 4 z 1934, poz. 44) w sprawie wynagrodzenia członków maturalnych komisji egzaminacyjnych w szkołach średnich ogólnokształcących;

2) pismo okólne z dnia 9. XI. 1937 r. Nr II S-9437/37, wyjaśniające, że wynagrodzenie członków komisji egzaminacyjnych maturalnych należy wypłacać według norm, ustalonych zarządzeniem z dnia 26 czerwca 1937 r. Nr II S-4832/37.

Równocześnie Ministerstwo przywróciło moc obowiązującą okólnikom: Nr 3 z dnia 9. I. 1932 r. (II S-22099/31) i Nr 35 z dnia 13. III. 1934 r. (II S-1480/34) do czasu zupełnego wy-

¹⁾ patrz str. 133.

Lp.	Siedziba Kursu	Inspektorat Szkolny	Przedmiot	Termin od — do	T e m a t
1.	Kielce	Kielce	Arytmetyka z geometrią i wytwarzaniem pomocy do nauki tych przedmiotów	4. VII—16. VII.	Arytmetyka z geometrią w wyższych klasach szkoły powszechnej i wytwarzanie pomocy do nauki tych przedmiotów w zakresie całej szkoły.
2.	Kraków	Kraków miejski		„	
3.	Nowy Sącz	Nowy Sącz	Przyroda martwa i wytwarzanie pomocy nauk. do przyrody	„	Przyroda martwa w szkole powszechnej i wytwarzanie pomocy do nauki tego przedmiotu w zakresie szkoły powszechnej.
4.	Kraków	Kraków miejski		„	
5.	Kraków	Kraków miejski	Kierownicy szkół	„	Tematy ustawy administracyjnej, instrukcyjnej i gospodarczo-szkolnej.
6.	Częstochowa	Częstochowa	Ogrody szkolne	„	Ogrody szkolne przy szkołach pow. i wytwarzanie pomocy do ogrodnictwa w zakr. potrzeb szk. pow.
7.	Oświęcim	Biała krakowska		„	
8.	Kraków	Kraków miejski	Zajęcia praktyczne	4. VII.—9. VII.	Nauczanie zajęć praktycznych w szkole powszechn. przy pomocy kompletu narzędzi jakie szkoły otrzymały w szafkach. a) Roboty z różnych materiałów dla zaspokojenia zainteresowań uczniów oraz potrzeb nauki szk. b) Wytwarzanie łatwych pomocy naukowych podanych w okólniku Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21 maja 1937 Nr. II P. — 4609/37 dla szkół stopnia I. c) Roboty z materiałów zastępczych w trudnych warunkach materialnych szkoły.
9.	Kraków	„	„	„	
10.	Kraków	„	„	11. VII.—16. VII.	
11.	Dębica	Mielec	„	4 VII.—9. VII.	
12.	Nowy Sącz	Nowy Sącz	„	„	
13.	Wadowice	Wadowice	„	„	
14.	Tarnów	Tarnów	„	11. VII.—16. VII.	
15.	Zakopane	Nowy Targ	„	„	
16.	Żywiec	Biała	„	„	
17.	Gorlice	Gorlice	„	„	
18.	Busko	Busko	„	„	
19.	Częstochowa	Częstochowa	„	4. VII.—9. VII.	
20.	Kielce	Kielce	„	„	
21.	Miechów	Miechów	„	„	
22.	Ostrowiec	Ostrowiec	„	„	
23.	Radom	Radom	„	„	
24.	Skarżysko	Końskie	„	„	
25.	Sosnowiec	Sosnowiec	„	„	
26.	Sandomierz	Kurs organizuje Kuria Biskupia Sandomierska	Katechetyczny dla uczących religii rzym. kat.	30. VI.—7. VII.	Metodyka nauczania religii rzym. kat. w szkołach powszechnych.

gaśnięcia gimnazjalnych egzaminów dojrzałości.

II. W sprawie ustalenia maksymalnego czasu, za jaki można płacić członkom komisji egzaminacyjnych tytułem wynagrodzenia za udział w piśmiennych egzaminach na świadectwo z ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego, Ministerstwo zawiadomiło, że należy przyjąć czas, określony w § 13 regulaminu egzaminu ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego, wprowadzonego zarządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 lutego 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, poz. 58) jako maksymalny, t. zn. należy płacić wynagrodzenie za czas rzeczywiście zużyty na podyktowanie i wybór tematu oraz za czas, zużyty na rzeczywiste kontrolowanie piszących, który przy wypracowaniu z języka polskiego powinien wynosić najwyżej 4 godziny, zaś przy wypracowaniu z innych przedmiotów — najwyżej 3 godziny. Natomiast samo kontrolowanie należy tak zorganizować, aby wynagrodzenie za udział w piśmiennych egzaminach nie wyniosło więcej, niż przypadłoby na dwóch kontrolujących.

Kurator Okręgu Szkolnego:
J. Stypiński wr.

38.

Nr BP-11475/38. Kraków, dn. 14. IV. 1938 r.

Do

Inspektoratów Szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu w sprawie

wymiaru urlopu wypoczynkowego.

Nawiązując do rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 lipca 1935 r. Nr BP-16161/35 (okólnik Nr 64), ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Kuratorium Nr 1, poz. 8. z 1936 r., podaję poniżej do wiadomości i stosowania okólnik Nr 12 Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 marca 1937 r. Nr 48—21/13 i Ministerstwa WR. i OP. Nr 16 z dnia 27. III. 1938 r. Nr BP. 6327/38.

Kurator Okręgu Szkolnego:
J. Stypiński wr.

Prezes Rady Ministrów.

Nr 48—21/13 Warszawa, dn. 17 marca 1938 r.
Wymiar urlopów wypoczynkowych.

Okólnik Nr 12.

Do

Wszystkich PP. Ministrów

w Warszawie

Postanowienia okólnika nr 20 Prezydium Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1935 r. nr 48—41/1 odnoszą się bezpośrednio tylko do funkcjonariuszów państwowych, podlegających ustawie z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. nr 21, poz. 164) jednakże, w drodze analogii, stosować je należy także do funkcjonariuszów państwowych, podlegających innym przepisom.

Proszę przeto Panów Ministrów o wydanie zarządzeń, aby we wszystkich działach zarządu państwowego przy udzielaniu funkcjonariuszom państwowym urlopów dla wypoczynku brano pod uwagę okres służby w polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo, w niepodległościowych organizacjach wojskowych i w Wojsku Polskim.

Wykaz organizacji oraz formacji niepodległościowych zawiera rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 22 stycznia 1938 r. (Dz. U. R. P. nr 8, poz. 50).

Prezes Rady Ministrów:
Sławoj Składkowski.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

Warszawa

Okólnik Nr 16.

z dnia 24 marca 1938 r. (BP-6326/38)

o wymiarze urlopów wypoczynkowych.

Okólnik Pana Prezesa Rady Ministrów w sprawie wymiaru urlopów wypoczynkowych Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości i stosowania w związku z okólnikiem Nr 64 z dnia 24 lipca 1935 (Nr BP-16163/35).

Dyrektor Biura Personalnego:
W. Przybyłowicz

39.

Organizacja szkół.

Wykaz prywatnych szkół powszechnych, które posiadają uprawnienia publicznych szkół powszechnych trzeciego stopnia nadane aż do odwołania na podstawie rozporządzenia Ministra

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 16. XII. 1936 r. Nr II P. 9377/36 (Dz. Urz. Min. WR. i OP. z roku 1936 Nr 11, poz. 214).

Województwo Krakowskie.

Biała: Prywatna koedukacyjna szkoła powszechna im. św. Hildegardy, Córek Bożej Miłości.

Kraków: Prywatna szkoła powszechna żeńska S. S. Urszulanek, Prywatna koedukacyjna 7-kl. szkoła powszechna im. Sebaldy Münichowej, Prywatna 7-kl. żeńska szkoła powszechna P. P. Prezentek, Prywatna 7-kl. szkoła powszechna żeńska im. św. Andrzeja, Prywatna 7-kl. żeńska szkoła powszechna im. św. Katarzyny, P. P. Augustianek, Prywatna 7-kl. szkoła powszechna żeńska P. P. Norbertanek, Prywatna koedukacyjna 7-kl. szkoła powszechna Zboru Ewangelickiego.

Rabka-Zdrój: Prywatna 7-kl. koedukacyjna szkoła powszechna przy prywatnym gimnazjum żeńskim Zgromadzenia S. S. Najświętszej Rodziny z Nazaretu.

Województwo Kieleckie.

Częstochowa: Prywatna żeńska szkoła powszechna S. S. Zmartwychwstania Pańskiego, Prywatna żeńska szkoła powszechna przy gimnazjum żeńskim S. S. Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Prywatna szkoła powszechna Marii Rzeszotarskiej, Prywatna koedukacyjna szkoła powszechna Komitetu Rodzicielskiego przy państwowym gimnazjum im. Juliusza Słowackiego, Prywatna koedukacyjna szkoła powszechna Zofii Wigurskiej-Folfasińskiej.

Kielce: Prywatna koedukacyjna 7-kl. szkoła powszechna im. Król. Jadwigi.

Radom: Prywatna żeńska szkoła powszechna Marii Gajl, Prywatna koedukacyjna szkoła powszechna przy gimnazjum im. Marii Konopnickiej, Prywatna koedukacyjna szkoła powszechna Towarzystwa „Oświata”.

Sosnowiec: Prywatna koedukacyjna szkoła powszechna im. Szymon. Fürstenbergów Stowarzyszenia Kupców miasta Będzina.

40.

KONKURSY

z terminem czterotygodniowym od daty ukazania się niniej-

szego Nru Dziennika Urzędowego.

Inspektor Szkolny w Białej Krakowskiej ogłasza konkurs na stanowisko kierownika publicznej szkoły powszechnej III stopnia Nr 1 w Łodygowicach w obwodzie szkolnym białskim.

Należycie udokumentowane podania należy wnieść w drodze służbowej do Inspektoratu Szkolnego w Białej Krakowskiej.

Inspektorat Szkolny w Nowym Sączu ogłasza konkurs na następujące posady kierowników:

I. Powiat limanowski:

1) 4-kl. (II stopnia) publ. szk. powsz. Nr 1 w Kasinie Wielkiej; 2) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. Nr 2 w Kasince Małej; 3) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Kłodnem; 4) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Łętowem; 5) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Niedźwiedziu; 6) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. Nr 1 w Rupniowie; 7) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. Nr 2 w Słopnicach; 8) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Starej Wsi — Wola; 9) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Szczawie.

II. Powiat nowosądecki:

1) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Biegonicach; 2) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Brzeźnej; 3) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Jasiennej; 4) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. im. Kingi w Kamionce Wielkiej; 5) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Librantowej; 6) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Lipiu; 7) 3-kl. (II stopnia) publ. szk. powsz. w Łabowej; 8) 3-kl. (II stopnia) publ. szk. powsz. w Łomnicy Zdroju; 9) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Mogilnie; 10) 2-kl. (I stopnia) publ. szk. powsz. w Mochnacze Niżnej; 11) 4-kl. (II stopnia) publ. szk. powsz. w Nawojowej; 12) 3-kl. (II stopnia) publ. szk. powsz. w Obidzy; 13) 4-kl. (II stopnia) publ. szk. powsz. w Wierchomli Wielkiej.

Podanie należy udokumentowane (wyciąg z akt personalnych, życiorys obrazujący dotychczasową pracę naucz. i społeczną) należy wnieść drogą służbową do Inspektoratu Szkolnego w Nowym Sączu.

Kuratorium odwołuje konkurs na stanowisko kierownika publicznej szkoły powszechnej III stopnia Nr 1 w Hałcnowie, powiecie bialskim, ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego z dnia 20. X. 1937 r. Nr 9.

W numerze 3 Dz. Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego z dnia 31 marca 1938 r. poz. 27 prostuje się następujące pomylki:

a) skreśla się na stronie 90 w wierszu 8 od góry słowa: 1) „w Raclawicach Kościuszkowskich III stopnia”, b) w wierszu 12 od góry zamiast słów „Chelmie” winno być „Chechle”, c) w tymże wierszu dopisuje się słowa: „w Skale pod Ojcowem III stopnia”.

41.

KOMUNIKATY.

Zwraca się uwagę Dyrekcji-Kierownictw i Nauczycieli szkół wszelkich typów na postument Marszałka Józefa Piłsudskiego, wykonany w gipsie przez rzeźbiarza Jana Kubickiego. Rozmiar 68x40 w dowolnym kolorze; można nabyć w Głównej Księgarni Wojskowej na dogod-

nych warunkach: cena wraz z kosztami przesyłki 100 zł, w dziesięciu ratach miesięcznych po 10 zł, płatnych na konto P. K. O. Nr 668.

Kierownictwo Parku Narodowego w Białowieży powiadomiło, że zarządzeniem Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych z dn. 15. III. 1938 r. Znak Ub. G. 273/53 zwierzyniec żubrów w Białowieży został zamknięty dla publiczności z dniem 26 marca br. na czas nieograniczony.

Podczas sezonu rok rocznie zachodzą wypadki, że nieraz z odległych stron przybywają do Poznania wycieczki szkolne bez poprzedniego uwiadomienia i zapewnienia sobie miejsc noclegowych, punktów wyżywienia itp. Pociąga to za sobą w następstwie niemetodyczne i pobieżne zwiedzanie i duże trudności dla kierownictwa wycieczki.

Oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Poznaniu w interesie przyjezdnych prosi o poprzednie porozumienie się, podając termin przyjazdu i odjazdu, czas pobytu, ilość, wiek, płeć uczestników oraz potrzeby wycieczki.

Dopiero po otrzymaniu odpowiedzi wycieczka może mieć zapewnione zaspokojenie jej potrzeb.

Zwiedzenie tegorocznych Targów Poznańskich dostępne będzie tylko dla starszej młodzieży szkolnej i to wyłącznie w dniu 6 maja (piątek).

Listy ze znaczkiem na odpowiedź pod adresem: Pol. Towarzystwo Krajoznawcze, Poznań, ul. Śniadeckich 60.

42.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Rola inspektora szkolnego w organizowaniu opieki nad harcerstwem szkół powszechnych w obwodzie.

Przeszło 20 tysięcy młodzieży szkół powszechnych, zorganizowanej przez Komendy Chorągwi Harcerki i Harcerzy na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego — w gromadach zuchowych i drużynach harcerskich, stanowi jak na stosunki polskie poważną organizację młodzieży szkół powszechnych. Siła jej leży w tym, że gromady i drużyny harcerskie stanowią na terenie szkół zwarte ośrodki młodzieżowe, wykazujące w wielu wypadkach aktywność w pracach ogólnowychowawczych szkoły powszechnej. Równocześnie są tym nurtem wychowawczym, jakim jest życie młodzieży poza nauką w szkole.

Gromady te i drużyny istnieją przeważnie w szkołach wyżej zorganizowanych. Obejmują tam do 7% młodzieży tych szkół. Jest to procent stosunkowo mały. W nasileniu harcerstwa na terenie szkół powszechnych winno się doprowadzić do stanu ilościowego, podobnego jak w szkole śred-

niej, t. j. do cyfry 20%. Co piąty uczeń szkoły powszechnej winien być zuchem lub młodszym harcerzem.

Praca ta wymaga jednak stopniowego i ciągłego wysiłku systematycznej a gruntownej rozbudowy, opartej przede wszystkim o dobrych i wyszkolonych a naturalnych przywódców młodzieży i o możliwe warunki pracy.

Z pomocą na tym odcinku pracy związkowej kroczy szkoła. Władze szkolne przez organizowanie konferencji i kursów nauczycielskich, poświęconych sprawom harcerskim, umożliwiają wydobycie z elementu nauczycielskiego tych jednostek, które mogą spełnić rolę naturalnych przywódców młodzieży. Kierownictwa zaś szkół umożliwiają stworzenie odpowiednich warunków normalnego rozwoju drużyn i gromad. Są to dwie największe możliwości pomocy harcerstwu ze strony szkoły. Pomoc ta jednak musi być odpowiednio zorgani-

zowana. Zorganizowaniem tej pomocy ze strony szkoły powszechnej zajmują się w tej chwili i zajmować będą inspektoraty szkolne.

Inspektorzy szkolni wyczuwali już w czasie rozwoju ruchu zuchowego na terenie szkoły powszechnej, że dobrze postawiona gromada zuchowa i drużyna harcerska przyczyniają się w dużym stopniu do realizacji programu pracy szkolnej. Wprowadzenie w życie nowych programów szkolnych zdanie to potwierdziło i stworzyło jeszcze większe możliwości i perspektywy wpływów i działalności zuchów i harcerstwa. To było istotną przyczyną zainteresowania się harcerstwem przez inspektorów i pracowników pedagogicznych w inspektoratach.

Nowy statut Z. H. P. wyznacza już wyraźnie współpracę inspektoratu z zarządem obwodu Z. H. P. Paragraf 35 Statutu wyraźnie bowiem określa, że w skład zarządu obwodu wchodzi z urzędu delegat inspektora szkolnego. Nakłada to na inspektora pewne obowiązki. Winien on utrzymywać kontakt z organizacyjnymi komórkami harcerskimi, działającymi i kierującymi harcerstwem na terenie powiatu. Jest on również delegatem władz szkolnych do Związku Harcerstwa Polskiego na poziomie powiatowych zarządów. Jak z tego widać, już strona statutowo-formalna w zakresie współpracy harcerstwa ze szkołą wymaga od inspektora szkolnego zainteresowania i znajomości ruchu harcerskiego, jego metod i organizacji. W praktyce załatwiono to w ten sposób, że jeden z pracowników pedagogicznych w inspektoracie obejmował dział opieki nad harcerstwem w szkołach powszechnych. On zazwyczaj skupiał w swoim ręku sprawy harcerstwa, istniejące na terenie szkół jak i inspektoratu, oraz do niego należało nawiązywanie kontaktu z komendami hufców i zarządem obwodu. Wymagało to pewnej znajomości metod harcerskich i organizacji.

Z tych właśnie powodów wypłynęła myśl organizowania kilkudniowych (7—10 dni) konferencji inspektorskich, poświęconych zagadnieniom metod harcerskich i pracy harcerstwa w szkole. Pierwsza taka próbna konferencja inspektorska, ogólnopolska, odbyła się w obozie harcerskim 7-dniowym w Dolinie Chocholowskiej w roku 1935. Organizowanie zarówno tej konferencji jak i następnych przypadło naszemu Kuratorium. Próba wypadła dodatnio. Uczestnicy zapoznali się z życiem obozowym, z metodą pracy zuchowej i rolą harcerstwa w szkole. Obserwacje życia kolonijnego zuchów i obozu drużyny, obok zorganizowanego, dopełniły obrazu. Organizowanie konferencji harcerskiej w obozie pod namiotami uznali wszyscy jej uczestnicy za doskonałą i jedyną formę bliższego żywego zetknięcia się i poznania harcerstwa. Również uznano obóz harcerski na doskonały sposób odprężenia psychicznego po wyczerpującej pracy inspektora w czasie roku szkolnego. Konferencje takie odbyły się również w obozach w r. 1936 w Muszynie i w r. 1937 w Niedzicy. Konferencje te, obok poznawania metod harcerstwa i jego form pracy, zajmowały się omówieniem roli inspektora szkolnego w organizowaniu opieki nad harcerstwem w szkołach po-

wszechnych. Ze strony uczestników wypłynęła inicjatywa określenia w formie tez roli inspektora w organizowaniu tej opieki. Wszyscy zastrzegali się, że nie chodzi tu o nadawanie harcerstwu cech urzędowej organizacji, lecz o sprecyzowanie obowiązków i stanowiska inspektora. Żądanie wszystkich szło w kierunku pozostawienia jak największej inicjatywy i samodzielności Związkowi Harcerstwa Polskiego, jako ruchowi młodzieżowemu i organizacji o charakterze społeczno-wychowawczym. Na dwu ostatnich konferencjach opracowano właśnie w formie tez zagadnienie roli inspektora w tym zakresie. Uczestnicy po bliższym poznaniu życia obozowego i harcerstwa sami w zespołach (zastępach) pod koniec obozu ustalali tezy, które przedyskutowano i przyjęto ostatecznie na plenarnych zebraniach drużyny obozowej.

Dla orientacji podaję teksty tez, przyjęte przez konferencje w Muszynie w r. 1936 i w Niedzicy r. 1937.

Tezy konferencji w Muszynie.

1. Inspektor szkolny z tytułu swego stanowiska:
 - a) jest opiekunem harcerstwa, który wgląda w pracę drużyn harcerskich i gromad zuchowych na terenie sobie powierzonych szkół,
 - b) bierze udział w pracach Zarządu Obwodu Z. H. P. sam lub przez swych delegatów (obwód szkolny ma zwykle 2 lub więcej powiatów).
2. Inspektor szkolny w czasie wizytacji szkół lub przy innych okazjach bada i poznaje stan pracy drużyn i gromad w miarę możliwości przez bezpośrednie zetknięcie się z młodzieżą. Swymi spostrzeżeniami dzieli się z hufcowym(a), dążąc w ten sposób do podniesienia pracy w drużynach i gromadach.
3. Szczególnie inspektor szkolny ze swej strony
 - a) poznaje stan ilościowy i jakościowy drużyn i gromad na terenie obwodu oraz obserwuje i bada właściwy stosunek, jakość i skuteczność pracy nauczycieli zaangażowanych w organizację.
 - b) w miarę potrzeby organizuje w porozumieniu z władzami harcerskimi konferencje kierowników szkół i nauczycieli, opiekunów gromad i drużyn, poświęcone omówieniu pracy harcerskiej,
 - c) ułatwia nauczycielom zapoznanie się z metodami pracy harcerskiej (kursy, konferencje, obozy, biblioteki),
 - d) ułatwia gromadom i drużynom stworzenie odpowiednich warunków materialnych a w szczególności zdobycie izb.
4. Inspektor szkolny w miarę możliwości ułatwia Komendom hufców pracę instruktorską w gromadach zuchowych i drużynach harcerskich na terenie swego obwodu.
5. Gdy inspektor szkolny sam nie może brać udziału w pracach Zarządu Obwodu, delegatem jego do Z. O. powinien być nauczyciel, cieszący się zaufaniem władz harcerskich. Delegat informuje inspektora szkolnego o stanie prac Zarządu Ob-

wodu oraz jest pośrednikiem między inspektorem szkolnym a harcerstwem.

6. Inspektor szkolny stara się poznać plan pracy hufców, a w zakresie planu rozbudowy harcerstwa porozumiewa się z Komendami hufców.

Tezy konferencji w Niedzicy.

1. Inspektor szkolny jako organizator pracy pedagogicznej w Obwodzie szkolnym winien w granicach rozwiązywanych przez siebie zagadnień wychowawczych uwzględniać znaczenie harcerstwa jako ważnego czynnika uspołecznienia młodzieży. Działalność jego w tym kierunku winna się przejawiać na następujących terenach:
 - a) konferencjach wewnętrznych pracowników pedagogicznych inspektoratu szkolnego, w szczególności w planie prac inspektora w zakresie rozwoju organizacji młodzieżowych szkolnych,
 - b) na konferencjach kierowników szkół i konferencjach rejonowych, poświęconych zagadnieniom ogólnowychowawczym. W konferencjach tych na zaproszenie inspektora może brać udział instruktor harcerski, — przedstawiciel władz harcerskich w Obwodzie,
 - c) na wizytacjach szkół, w czasie których inspektor szkolny, wizytując życie organizacji młodzieży, stara się w miarę możliwości zapoznać ze stanem prac i rolą drużyny w szkole oraz z potrzebami jednostek organizacyjnych harcerskich.
2. Przy organizowaniu ruchu służbowego inspektor szkolny bierze pod uwagę istotne potrzeby harcerstwa, uwzględniając przede wszystkim potrzeby, kwalifikacje zawodowe, a przede wszystkim, jeżeli chodzi o kandydata jego bezinteresowność w pracy harcerskiej.
3. Inspektor szkolny względnie delegat jako członek Zarządu Obwodu Z. H. P. dąży do skoordynowania prac nauczycieli opiekunów drużyn i gromad szkolnych, informując o zaobserwowanych faktach z życia drużyn i gromad, ingerując w sprawie utrzymania właściwego stosunku pomiędzy władzami harcerskimi, a kierownikami szkół.
4. Zaznajamianie z ruchem harcerskim nauczycieli winno się odbywać na terenie zakładów kształcenia nauczycieli. Czynnych nauczycieli opiekunów zachęca inspektor do dalszego doskonalenia się w poznaniu metod harcerskich przez uczestnictwo w obozach harcerskich nauczycielskich. Udział w nich nauczycielstwa winien być zupełnie dobrowolny.
5. Instrukcja szkolna drużyn harcerskich dotychczasowa jest niewystarczająca i winna być zależnie od potrzeb i statutu szkoły powszechnej zmieniona i wyraźniej stosunek harcerstwa i szkoły (opiekuna, kierownika, majątku, występów na zewnątrz) regulująca.

Tak wygląda dorobek tych dwu konferencji w tym zakresie. Dorobek tym bardziej wartościowy, że wysunięty przez inspektorów szkolnych, odczuwających potrzebę wyraźnego określenia zadań inspektora w tej dziedzinie.

Jakie zatem zadania wysuwają się w świetle tych tez i potrzeb życia na plan pierwszy?

Rzeczą bezprzecnie najważniejszą i najbardziej potrzebną, to **pomoc w rozbudowie harcerstwa**. W komendach hufców i inspektoratach winny istnieć dobrze przedtem uzgodnione plany sieci rozbudowy drużyn i gromad. Praca ta musi być prowadzona systematycznie i celowo. Nie można organizować drużyn pobieżnie i zbyt szybko. Trzeba badać warunki pracy i zdobywać środowisko za środowiskiem. Inspektor szkolny lepiej zna od hufcowego warunki pracy szkoły i życia młodzieży w danym środowisku. Przygotowuje grunt przez nastawienie szkoły i nauczycielstwa. Pomocą okaże się tutaj czynnik obywatelski, reprezentowany w zarządzie Obwodu. Na polu planu rozbudowy harcerstwa w powiecie winna być szarmonizowana praca czterech czynników: hufcowego, hufcowej, inspektora szkolnego i przewodniczącego Zarządu Obwodu.

Drugą formą pomocy harcerstwu to jest **organizowanie uświadomienia nauczycielstwa pod względem harcerskim** przez organizowanie krótkich konferencji nauczycielskich, poświęconych sprawom harcerstwa w szkole. Konferencje te orientowałyby ogół nauczycielstwa i kierownictwa szkół w zadaniu harcerstwa, jego metodach i formach pracy, jego ideologii i życiu obozowym. Konferencje zaś nauczycieli pełniących już funkcje opiekunów drużyn i gromad byłyby pogłębieniem zagadnień wyżej przedstawionych i poparciem ich wskazówkami praktycznymi. One powinny się stać dla opiekunów terenem poznawania zamierzeń i planów komendy hufca w zakresie poszczególnych drużyn jak i ogólnoharcerskim w danym środowisku. Zebraniami opiekunów (2—3 razy do roku) zwoływany dla spraw wyżej przedstawionych winien kierować ten z pracowników pedagogicznych inspektoratu, który ma poruczoną opiekę nad harcerstwem lub hufcowy (nauczyciel).

Bardzo owocnymi w pracy okazały się wewnętrzne zebrania w inspektoratach i przez inspektorat organizowane, w których brali udział pracownicy pedagogiczni inspektoratu, hufcowi obydwu hufców żeńskiego i męskiego i zaawansowani w harcerstwie nauczyciele, odpowiedzialni za pracę na pewnym odcinku Obwodu. Zebrania te, organizowane przynajmniej raz do roku, winny być poświęcone omówieniu stanu ilościowego i jakościowego harcerstwa na terenie szkół oraz ustaleniu planu działania na rok następny. Na tych zebraniach następuje oświecenie stanu harcerstwa ze strony czynnika szkolnego jak i harcerskiego. Z praktyki wiemy, że konferencje te zacieśniały współpracę harcerstwa ze szkołą i posuwały pracę w wielu hufcach o duży krok naprzód.

Ważnym czynnikiem uharcerczenia nauczycielstwa będzie dobrze postawiona, niewielka **biblioteczka o charakterze instrukcyjnym**, zawierająca niezbędne rzeczy metodyczne z dziedziny harcerstwa i ruchu wuchowego. Oddaje ona duże usługi dla nauczycielstwa, które pragnie bliżej zapoznać się z harcerstwem, celem jego organizowania. Bi-

bioteczka ta (jedna lub kilka) winna być ruchoma, administracja jej może pozostawać w zakresie inspektoratu, ewentualnie zarządu Obwodu lub komend hufców. Niezależnie od tego biblioteki szkolne nauczycielskie i uczniowskie winny być zasilane książkami o treści harcerskiej. Trzeba jednak kierownictwom szkół dostarczyć dokładnego wykazu dzieł ukazującej się literatury harcerskiej zarówno instrukcyjnej jak i młodzieżowej.

Wiele zdań często spornych wywołuje **sprawa otrzymywania posad, przeniesień z racji prowadzenia pracy harcerskiej**. Stanowiskiem najwłaściwszym byłoby stanowisko następujące: kwalifikacje harcerskie winny być brane pod uwagę, gdy interes szkoły wymaga w danym środowisku nauczyciela-harcera. Jeżeli zaś praca organizacyjna Związku wymaga obecności harcerza instruktora, nauczyciela w danej miejscowości, wtedy również kwalifikacje nauczycielskie winny w pierwszym rzędzie o tym decydować. Do pracy harcerskiej nie można nauczyciela zmuszać, otrzymywanie pasady dla pracy harcerskiej często zawodzi i powoduje dużo nieporozumień. Naogół dobrzy harcerze nauczyciele stanowią dodatnie typy nauczycieli-harcymistrzów, wnoszących dużo inicjatywy, zdolności organizacyjnych i wartości pedagogicznych w pracę nauczycielską. Mają oni tyle wartości, że potrafią wysunąć się w świecie nauczycielskim. Organizacja harcerska im tego nie ułatwi i od tego jest i winna być daleka. Praca harcerska nauczyciela nie powinna również stawać się przeszkodą w normalnej karierze pedagogicznej nauczyciela.

Praca harcerska nauczyciela na stanowisku drużynowego, opiekuna tak pochłania nauczyciela, że staje się w całej pełni jego **pracą społeczną**. Za taką **winna być przez inspektora uznawana**. Trudno nauczyciela obciążonego pracą młodzieżową harcerską zachęcać jeszcze do pracy społecznej na innym odcinku. W większości nie podola pracy.

Żywą pomoc może oddać harcerstwu inspektor szkolny w czasie organizowania **świąt zuchów oraz zlotów drużyn harcerskich** z powiatu, urządzanych w obozach często pod koniec roku szkolnego. Pozwala to inspektorowi na dokonanie przeglądu prac gromad zuchowych oraz obozownictwa młodzieży. Szkoły powszechne mogą w ten sposób realizować obozownictwo, gry polowe z działu w. f., na które program szkolny wyznacza 2—3 dni w czasie roku szkolnego. W wielu szkołach ten dział z braku pomocy szkolnych (namiotów, ekwipunku) lub kwalifikacji dawnych nauczycieli nie jest realizowany. W ten sposób harcerstwo, organizujące wspomniane imprezy, może uzupełniać powstałe braki. Wspomniane imprezy zasługują zatem na pełne poparcie ze strony inspektoratu. Są one wstępem do późniejszych w szkołach średnich ćwiczeń koncentracyjnych hufców p. w.

W ramach ogólnej akcji kolonijnej popiera i uwzględnia inspektor w tym zakresie akcję kolonij gromad zuchowych i obozów harcerskich.

Mając kontakt z młodzieżą i organizacjami młodzieży w czasie wizytacji szkolnych, może inspektor zorientować się wystarczająco w pozycji harcerstwa na terenie młodzieżowym, jego roli w szkole, sile jego organizacji i wpływów wychowawczych oraz w stosunkach, jakie panują między czynnikami harcerskimi a szkołą i odwrotnie.

Posiadając to oświecenie, może na terenie Zarządu Obwodu Z. H. P. **reprezentować interes szkoły oraz udzielić tej pomocy harcerstwu, jakiej mogą jej użyć władze szkolne**. Bliższe przeżycie harcerstwa, jego życia obozowego i form pracy pozwoli mu jeszcze lepiej na wyzyskanie harcerstwa w roli wychowania społeczno-obywatelskiego i wojskowego najmłodszego pokolenia Polski.

Dr Władysław Szczygiel.

O pomocach naukowych do arytmetyki z geometrią w szkole powszechnej.

W nauczaniu arytmetyki z geometrią ważną rolę odgrywają pomoce naukowe. Mają one bowiem ułatwić dziecku zdobywanie podstawowych pojęć matematycznych.

Rola pomocy naukowych szczególnie silnie uwypukla się na niższym poziomie nauki, gdzie przeważa indukcyjny tok nauczania. Zasada: „konkret w garści lub przed oczyma” — musi być punktem wyjścia w nauczaniu arytmetyki z geometrią.

Dlatego też program ministerialny podkreśla konieczność należytego zorganizowania i wykorzystania pomocy naukowych w szkole powszechnej. Nie chodzi przy tym o nagromadzenie wielkiej ich ilości, gdyż zbyt silna koncentracja pomocy na lekcji raczej przeszkadza, niż pomaga dzieciom w zdobyciu jasnych i trwałych pojęć matematycz-

nych. Chodzi raczej o zgromadzenie pomocy niezbędnych i stosowanie ich we właściwym momencie nauczania. Często bowiem zapominamy o środkach stojących do naszej dyspozycji.

Ileż to jest szkół wyposażonych w takie pomoce jak waga, modele m^3 , m^2 , litra i t. p., rzadko jednak wykorzystywanych na lekcji, wskutek czego dzieci nie orientują się w wielkości jednostek mierzniczych, nie potrafią ocenić „na oko” pola podłogi, objętości sali, a nawet nie potrafią w przybliżeniu określić wielkości m^3 .

W uwagach ogólnych do programu arytmetyki z geometrią str. 342—344, mamy następujący podział środków, które należy wykorzystać w nauczaniu:

1. Podręcznik
2. Wyprawki uczniowskie
3. Pomoce szkolne: a) narzędzia
b) pomoce naukowe o charakterze metodycznym.

4. Przedmioty w otoczeniu.

Podręcznik arytmetyki z geometrią służy głównie gruntowaniu wiadomości. Przez rozwiązywanie przykładów i zagadnień z podręcznika uczeń pogłębia swoje wiadomości matematyczne.

Jednakże przy zdobywaniu nowych wiadomości podręcznik może być również wykorzystany. Jeżeli — dajmy na to — tematem lekcji jest obliczanie pola trapezu, wówczas wystarczy, gdy przed dziećmi stanie zagadnienie przekształcenia trapezu na jeden z poznanych już wielokątów. Po dyskusji, w której uczniowie podają własne pomysły przekształcenia trapezu, odsyłamy dzieci do podręcznika, gdzie znajdują klasyczny sposób zamiany trapezu na równoległobok, czy trójkąt.

Gdy znów tematem lekcji w klasie VII-mej będzie „porządek wykonywania działań” — to uczniowie znajdą w podręczniku odpowiednie umowy matematyczne dotyczące tego zagadnienia.

Uczniowie mogą również przy pomocy podręcznika porządkować wiadomości nabyte przez przeczytanie uważne działu opracowanego w szkole.

Jest rzeczą bardzo ważną, by dzieci nauczyły się korzystać z podręcznika arytmetyki z geometrią. W tym celu od czasu do czasu można stosować uczenie się pod kierunkiem nauczyciela oraz polecać dzieciom opracowanie w domu pewnego zagadnienia na podstawie podręcznika.

Jest ciekawym jednak, że, o ile podręczniki do nauki języka ojczystego, historii, geografii i t. d. wywalczyły sobie oddawna należne im prawa, o tyle podręcznik arytmetyki z geometrią jest w dalszym ciągu niedoceniany zarówno przez rodziców, dzieci a często i przez nauczyciela. Jak rzadko pojawia się podręcznik na lekcji, świadczy o tym fakt, że dzieci częstokroć nie wiedzą, kto jest autorem książki, a z reguły twierdzą, że autor oddawna już nie żyje.

Wydaje mi się, że to niedocenywanie podręcznika zwłaszcza przez nauczyciela nie ma swego należytego uzasadnienia. Byłoby pożądanym, by nauczyciel ustąpił część swego autorytetu na korzyść podręcznika, który jest przecież napisany również przez doświadczonego pedagoga.

Postawa dziecka w stosunku do podręcznika winna być czynna, ale to będzie możliwym tylko wówczas, gdy dziecko pozna, jakim dobrodziejstwem dla niego jest dobry podręcznik. Z tego punktu widzenia byłoby słusznym, by nauczyciel uczący w klasach starszych omówił z dziećmi plan pracy oraz podkreślił, jaką rolę w tej pracy odegra podręcznik arytmetyki z geometrią.

Szczególnie należy zaopiekować się dziećmi, które w ciągu roku opuściły z przyczyn od siebie niezależnych znaczną ilość dni nauki i muszą uzupełnić swe braki w dużej mierze w oparciu o podręcznik.

Już od pierwszej klasy dzieci winny być zaopatrzone w podręczniki do rachunków, odgrywając tu bowiem rolę dwa ważne momenty:

1) Podręcznik dla klasy I przez swój dobry układ metodyczny oraz znaczną ilość rycin jest dobrą pomocą naukową zwłaszcza dla początkujących nauczycieli.

2) Należy wykorzystać pewną emocję rodziców, przyprowadzających poraz pierwszy dziecko do szkoły, w celu wdrożenia ich do systematycznego zakupywania podręczników szkolnych dla swych dzieci.

Skoro podręcznik arytmetyki z geometrią jest tak ważną pomocą naukową, to niewątpliwie w t. zw. rozkładzie materiału naukowego winien być w należyty sposób uwzględniony. Aktualne zagadnienia środowiskowe będą uzupełniane zagadnieniami z książki, która ma spełniać rolę pomocniczą w trudnym procesie dynamicznego rozszerzania środowiska dziecka oraz w wychowywaniu młodego człowieka na świadomego swych obowiązków względem własnego narodu i państwa obywatela. Zadaniem nauczyciela będzie umiejętne dobieranie tych zagadnień nie tylko z podręcznika ucznia, ale również wykorzystywanie innych podręczników, zarówno zresztą w zakresie zagadnień jak i samego materiału matematycznego.

Naturalnym uzupełnieniem podręcznika, zwłaszcza dla uczniów zdolniejszych, jest lektura matematyczna. Trudno co prawda mówić o takiej lekturze w ścisłym sensie na terenie szkoły powszechnej. Chodziłoby raczej o lekturę rozrywkową. Jest ona dosyć uboga, jednakże należałoby ją wykorzystać.

Również wdzięczną rolę miałby do spełnienia „Płomyk” przez zamieszczanie ciekawych zadań matematycznych, wyjątków z historii matematyki i t. p.

Wreszcie należy nadmienić, że każda szkoła powinna posiadać rozkłady jazdy pociągów, roczniki statystyczne, „Świat w cyfrach” Wąsowicza i Zierhofera, oraz inne wydawnictwa statystyczne.

Skolei przechodzimy do t. zw. **wyprawek uczniowskich**. W uwagach ogólnych do programu arytmetyki z geometrią str. 343 mamy podane najważniejsze pomoce, które wchodziły w skład t. zw. wyprawek uczniowskich, a mianowicie:

kl. I — liczmany, figury liczbowe, kartoniki z cyframi, krążki „niby monety” i t. p.

kl. II — oprócz wyżej wymienionych — taśma metrowa z podziałką centymetrową oraz kalendarzyk,

kl. IV — cyrkiel i liniał z podziałką milimetr,

kl. V — para ekierki i kątomierz.

Wymienione powyżej minimum należy w miarę możliwości uzupełniać innymi pomocami. W klasie I-szej można byłoby wprowadzić przyrząd Szurka do dodawania i odejmowania z przekroczeniem progu dziesiętkowego, a w kl. II-giej — loteryjkę do gruntowania tabliczki mnożenia. Większość przedmiotów należących do wyprawek może być w łatwy sposób zrobiona przez starszych uczniów na zajęciach praktycznych. Wyją-

tek stanowiłyby takie pomoce, jak ekierki, cyrkiel i liniał z podziałką milimetrową.

Kończąc przegląd wyprawek uczniowskich, musimy podkreślić, że zrealizowanie programu arytmetyki z geometrią, a zwłaszcza tej ostatniej, bez wymienionych wyżej pomocy będzie natrafiało na bardzo znaczne trudności.

W środowiskach ubogich szkoła powinna sama zakupić niektóre pomoce, np. ekierki. Raz zakupiony komplet kilkudziesięciu ekierki przy nieznacznym wydatku rozwiąże sprawę kreśleń geometrycznych na dłuższy okres czasu.

Niezależnie od wyprawek uczniowskich, szkoła musi posiadać zbiór **pomocy naukowych**. Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21 maja 1937 roku II. P. 4069/37 Dz. U. K. O. S. K. z dnia 30 czerwca 1937 r. Nr 6, poz. 65, podaje spis pomocy naukowych z arytmetyki z geometrią dla szkół I-szego stopnia, dzieląc je na dwie grupy:

- 1) pomoce konieczne
- 2) pomoce pożądane.

Część z nich musi być zakupiona, inne znów mogą być wykonane w szkole, bądź w łatwy sposób zdobyte przez szkołę bez specjalnych kosztów.

Pomoce te ze względu na ich zastosowanie, możemy podzielić na cztery grupy:

- 1) przyrządy miernicze,
- 2) przyrządy do kreśleń,
- 3) modele geom.,
- 4) konkrety do upogładowienia nauczania arytmetyki.

Do grupy I-szej zaliczamy:

- 1) metr sztywny z podziałką,
- 2) taśma miernicza,
- 3) waga z odważnikami,
- 4) litr,
- 5) kwaterka,
- 6) menzurka kalibrowana z podziałką na cm^3 ,
- 7) decylitr,
- 8) kątomierz.

Grupa II obejmuje:

- 1) liniał do kreśleń na tablicy,
- 2) ekierka,
- 3) cyrkiel do kreśleń na tablicy.

Przyrządy miernicze powinny być zakupione przez szkołę, gdyż muszą one być dość dokładne, czego nie można powiedzieć o przyrządach wykonywanych przez uczniów.

Podobnie przyrządy do kreśleń muszą być również zakupione, gdyż wykonanie ich w szkole nie jest możliwe ze względu na zbyt skromne je-

szcze wyposażenie pracowni zajęć praktycznych.

Do grupy III-ciej należą następujące pomoce:

- 1) Modele: m^2 z podziałką na dcm^2
 dcm^3 z podziałką na cm^3
 m^3 składany z 12 prętów,
- 2) Modele brył oraz ich siatki: sześciąt, prostopadłościan kwadratowy, graniastosłup prosty o podstawie trójkątnej i pięciokątnej, walec obrotowy, ostrosłup i stożek (Dwa ostatnie modele dla szkół II i III stopnia).

Do grupy IV zaliczymy pozostałe pomoce:

- 1) Tablica dodawania,
- 2) tablica mnożenia,
- 3) tablica do rachunku pamięciowego,
- 4) tablica do systemu pozycyjnego,
- 5) liczydło na stojaku,
- 6) kartoniki z cyframi,
- 7) figury liczbowe,
- 8) tarcza zegarowa z ruchomą wskazówką,
- 9) modele (kołowe) do nauki o ułamkach.

Wszystkie pomoce, wymienione w grupie III i IV-tej, mogą i powinny być wykonane przez uczniów w pracowni zajęć praktycznych.

Niezależnie od wyżej wymienionych pomocy każda szkoła winna się zaopatrzyć w tablice z wykresami z różnych dziedzin życia gospodarczego, czeki, weksle, przekazy i t. p.

Dziecko nie poprzestaje jednak na porządkowaniu swych pojęć przy pomocy sztucznie nagromadzonych przedmiotów w szkole. Obserwując **przedmioty w otoczeniu**, zdobywa doświadczenia, które również przyczyniają się do wzbogacenia jego wiadomości matematycznych. Zadaniem szkoły będzie wykorzystać ten moment w nauczaniu arytmetyki z geometrią. Szczególnie dużo pod tym względem dostarczają okazji wycieczki. Tam dziecko zapozna się z km, hm, np. licząc białe hektometrowe kamienie na drodze. Na pastwisku mogą dzieci zapoznać się z ha. W pociągu, licząc mijane słupy telegraficzne, będą obliczały prędkość pociągu. W kl. VII, gdzie nauczanie geometrii ma specjalnie praktyczne nastawienie, będziemy wykorzystywać przedmioty w otoczeniu, obliczając ich objętość lub pole powierzchni. Obliczanie objętości stosu kamienia tłuczonego, kubatura budynku do oszacowania ubezpieczeniowego, kubowanie budulca kantowego i okrągłego, objętość beczki, stągwi, konwi i t. p. — oto tematy, w których dziecko będzie miało stale do czynienia z różnymi przedmiotami z otoczenia.

Czesław Sierko.

Realizacja programu geografii w klasie III gimnazjalnej.

W roku szkolnym 1935/36 rozeszło Ognisko Geograficzne w Krakowie ankietę, dotyczącą realizacji programu geografii w kl. I. gimn. Syntezę doświadczeń i pewnych postulatów na przyszłość, opracowaną na podstawie nadesłanych odpowiedzi,

wydrukowano w Dz. Urz. K. O. S. K. Nr 8/1936. W roku szkolnym 1936/7 rozeszło Ognisko taką samą ankietę odnośnie do nauczania geografii w kl. II i III. Wyniki ankiety, dotyczącej programu kl. II, podano w Dz. Urz. K. O. S. K. Nr 11/1937.

Syntezę tych doświadczeń odnośnie do kl. III podajemy poniżej. Jest ona opracowana według kolejności poszczególnych punktów ankiety.

1) **Układ materiału** jest zdaniem większości uczących bardzo niedogodny; proponuje się przerobienie na początku roku tylko najważniejszych zagadnień geografii matematycznej i klimatycznej (tych, które są potrzebne jako przygotowanie do geografii regionalnej), resztę wiadomości z geografii ogólnej należałoby podać, wplatając je w geografii regionalną. W ten sposób można n. p. zapoznać młodzież z ruchami tektonicznymi ziemi, z rozmieszczeniem najważniejszych dziedzin biogeograficznych, omówić dzieje odkryć geograficznych. Przy końcu roku należałoby zrobić syntezę głównych rysów kuli ziemskiej tak fizjograficznych jak i antropogeograficznych, a zakończyć wiadomościami z astronomii. Geografia ogólna wpleciona w geografii regionalną byłaby dla młodzieży więcej przystępna i interesująca, niż podawana z początkiem roku szkolnego w oderwaniu od poznawanych regionów. Synteza pewnych rysów kuli ziemskiej, oparta na zdobytych przy nauce geografii regionalnej wiadomościach, a więc zbudowana samodzielnie, byłaby w umyśle lepiej ugruntowana niż podana przez uczącego, wreszcie przeniesienie wiadomości astronomicznych na koniec roku szkolnego ma tę dobrą stronę, że przerabia się je z młodzieżą już trochę więcej rozwiniętą w ciągu roku nauki szkolnej. Proponowany układ materiału pozwala nadto zaoszczędzić nieco czasu, z brakiem którego walczą wszyscy najwięcej przy nauce w kl. III. Łączy się to z 2-gim zagadnieniem ankiety, dotyczącym treści materiału dla kl. III.

Treść rzeczowa materiału, przeznaczonego przez program na kl. III, jest w stosunku do małej ilości czasu nieproporcjonalnie duża. Dwie lekcje w tygodniu nie pozwalają na wyczerpujące i zgodne z dzisiejszymi wymaganiami metodycznymi przerobienie programu kl. III. Przy przerabianiu materiału z geografii ogólnej, matematycznej i fizycznej, spostrzegamy u młodzieży brak dostatecznej, a koniecznej podbudowy w wiadomościach z matematyki i fizyki. Natrafia się przeto przy nauce na duże trudności, które powodują opóźnienie w wyczerpywaniu materiału i zmuszają do powierzchniowego ujmowania tej części nauki. Byłoby rzeczą wprost konieczną, by ten dział geografii uzgodnić z programem matematyki i fizyki, ewentualnie przerzucić niektóre jego zagadnienia z geografii na fizykę i matematykę, co już zrobiono w projekcie programu licealnego tych przedmiotów. Takie odciążenie geografii ogólnej pozwoliłoby więcej czasu poświęcić geografii regionalnej, przy przerabianiu której zwykle za mało czasu zostaje na omówienie Ameryki pld., Australii i krain polarnych; wiadomości o zdobywaniu przez ludzką rękę tych ostatnich nie powinny być pominięte ze względu na duże walory wychowawcze. Większa swoboda w dysponowaniu czasem pozwoliła by też nauczycielowi na większą aktualizację omawianych zagadnień. W związku

z tym pozostaje konieczność, aby nauczyciel zaznajamiał się z nową literaturą. Trudności w zdobyciu nowych książek, zwłaszcza na prowincji, zlagodzić mogą do pewnego stopnia wykłady naukowe na konferencjach rejonowych oraz swobodne wypożyczanie książek z Ogniska.

Pomoce naukowe, w jakie wyposażony jest zakład, przyczyniają się do bardziej metodycznego ujmowania opracowanych zagadnień. Pracownia geograficzna ułatwia w dużym stopniu korzystanie z dostępnych w każdej chwili pomocy naukowych, przyczynia się też do większego szanowania tych pomocy, a zwłaszcza map, które zawieszone na wałkach w „ołtarzu” pracowni nie ulegają zniszczeniu nawet po kilkunastu latach używania; mapy natomiast zawieszone na stałe w klasie, lub też przygotowane przez młodzież przed każdą lekcją, często już po roku ulegają znacznemu zniszczeniu. Niestety jednak większość zakładów nie posiada dotychczas pracowni, co się tłumaczy przede wszystkim brakiem odpowiednich funduszy, po części jednak niedocenianiem wartości, jaką dla nauczania geografii przedstawia pracownia.

Co do map konturowych ściennych, to dla kl. III bardziej pożyteczny byłby świat w rzucie Merkatora lub w zmodyfikowanym rzucie Eckerta, gdyż w projekcji Mollweidego obszary Kanady i Syberii są za małe do wyrysowania. Dla przedstawienia komunikacji bardziej nadają się jednak rzuty walcowe. Odnośnie do atlasów podręcznych, powinno się dążyć do tego, by młodzież pracowała także w szkole na atlasach własnych, gdyż doświadczenie uczy, że atlasy ruchome, w które zaopatrzone są pracownie, ulegają już po dwu latach znacznemu zniszczeniu, a nadto są przyczyną, że młodzież, licząc na pomoc szkolną, atlasów podręcznych wogóle nie kupuje, a zatem używa mapy tylko w szkole podczas lekcji. Taniść i mała objętość, a zatem i lekkość dzisiejszych atlasów szkolnych, pozwala na to, by nauczyciele stanowczo zobowiązywali młodzież do zaopatrywania się w nie i przynoszenia ich do szkoły. Ważną pomocą przy nauczaniu geografii są też mapki konturowe, które są może jak dotąd zbyt mało używane w nauce geografii. Wypełnianie tych mapek treścią, zwłaszcza z pamięci (naturalnie tylko w pewnym zakresie) przyczynić się może do utrwalenia zdobytych wiadomości; może też w pewnym stopniu posłużyć uczącemu do skontrolowania zasobu wiedzy uczniów (rodzaj tekstów geograficznych). Wielkie usługi przy nauczaniu geografii, zwłaszcza w kl. III, mógłby oddać epidiaskop, brak jednak odpowiednich ilustracji, a poniekąd ograniczona ilość czasu nie pozwalają na należyte wyzyskanie tej pomocy, choć w epidiaskopy zaopatrzone jest już większość szkół. Z przyrządów pewną pomoc przy nauczaniu geografii matematycznej stanowi arytmogno-mon oraz zenitarium.

Lektura geograficzna odgrywa bodaj najważniejszą rolę w kl. III. Literatura w tym zakresie jest dość obfita, ale nie zawsze dostosowana do

poziomu młodzieży, na ogół jednak młodzież czyta w kl. III chętnie, pociąga ją bowiem i zaciekawia egzotyka krajów poznawanych. Trzeba tu podkreślić duże korzyści, jakie daje przestudiowanie tej samej książki przez całą klasę; dyskusja dotycząca zagadnień, które po przeczytaniu książki wysunęła sama młodzież, zainteresuje i pobudzi do udziału wszystkich, przyzwyczajai zarazem klasę do sumiennego przygotowywania lektury. Należy jednak bardzo trafnie dobrać do takiej lektury książkę, zważając, by dawała ona dużo korzyści, a przy tym była zajmująca i odpowiadała przeciętnemu poziomowi całej klasy. Nadaje się n. p. na taką lekturę książka Schweitzera „Wśród czarnych na równiku” lub Smejkała „Sfóra bieguna południowego”. Ten rodzaj lektury dobrze byłoby wprowadzić na początku roku jako przykład pouczający młodzież jak ma czytać i jak wysuwać zagadnienia zawarte w poznanej książce. Nie można jednak ograniczać się tylko do tego sposobu czytelnictwa, a to głównie ze względów finansowych, które nie pozwalają na zakupywanie wielu dzieł w kilkunastu egzemplarzach (warunek niezbędny do realizowania takiej lektury). Ze względu na konieczność rozbudzenia silnego czytelnictwa geograficznego, trzeba zaopatrywać szkoły raczej w różne i liczne książki, a za to w mniejszej ilości egzemplarzy. Należy zatem uwzględnić też lekturę grupową lub indywidualną, zawsze jednak obracać się ona powinna dokoła problemów poruszanych w programie nauki lub aktualnych i wspólnych dla wszystkich uczniów, wtedy tylko zainteresujemy lekturą całą klasę i wciągniemy ją do dyskusji. Tak pojęta lektura, czy grupowa, czy indywidualna, pozwoli nieraz to samo zjawisko przedstawić w różnym świetle. W żadnym wypadku jednak lektura nie powinna polegać na streszczaniu książki przez jednego ucznia, lub też na długim dialogu między uczniem a nauczycielem.

Co do metody pracy, to w kl. III, tak jak w innych klasach, stosujemy wszystkie nowoczesne metody nauczania, zmieniając je zależnie od tematu lekcji i od pomocy naukowych, jakimi dysponujemy. Punktem wyjścia dla nowej lekcji w klasie są najczęściej mapy, wykresy i diagramy podręcznych atlasów szkolnych. Czasem nawiązuje się też do wiadomości już znanych, które wyzyskujemy porównawczo przy omawianiu nowych regionów. Przy takim podchodzeniu do zagadnień stosujemy heurzę. Przy omawianiu lektury, która może także być punktem wyjścia dla nowej lekcji (np. dla lekcji o U. S. A. Am. pn. lub o Syberii), stosujemy metodę dyskusyjną. Przez pracę pod kierunkiem wprowadzamy młodzież w sposoby korzystania z podręczników, atlasów szkolnych i innych pomocy naukowych. Nie możemy też pominąć wykładu, który jest potrzebny w wypadkach, gdy chodzi o rozwinięcie lub wytłumaczenie pewnych zjawisk i zagadnień.

Lekcji w terenie w kl. III niewiele można przeprowadzić; możliwa jest taka lekcja dla zrobienia obserwacji nad kątem padania promieni słonecz-

nych, choć trzeba tutaj zaznaczyć, że obserwacje takie powinny być robione systematycznie już od kl. I; to samo dotyczy obserwacji klimatycznych i fenologicznych. Powinny to być rzeczy już znane, które pozwolą w kl. III uniknąć przy omawianiu odnośnych zagadnień werbalizmu. W Krakowie można nadto przerzucić na ogród botaniczny lekcje o zbiorowiskach roślinnych. W związku z zagadnieniami geografii astronomicznej korzystnie byłoby zrobić nocną wycieczkę do obserwatorium astronomicznego, ale ze względu na czas pracy astronomów jest to dopuszczalne tylko w wyjątkowych wypadkach i w małej, kulturalnej grupie. Wycieczki ilustrujące przerabiany w kl. III materiał geografii regionalnej są nieliczne i wogóle tylko w dużych środowiskach możliwe. W Krakowie w związku z nauką o kulturze Japonii można oglądać zbiory Jasińskiego przy Muzeum Narodowym. Można też zwiedzić małe muzeum misjologiczne XX. Misjonarzy na Stradomiu oraz zbiory egzotyczne przy Muzeum etnograficznym i przemysłowym. Przy sposobności zwiedzania Warszawy, można zwrócić uwagę na dział egzotyczny Muzeum Przemysłu i Rolnictwa (Krakowskie Przedmieście).

Ćwiczenia, tak bardzo pożyteczne i zazwyczaj chętnie wykonywane przez młodzież, muszą być dla braku czasu dość znacznie ograniczone. Przeprowadzone przez uczących ćwiczenia ująć można w pewne grupy zagadnieniowe, łączące się z treścią nauki, zawartą w programie. Odnośnie do ćwiczeń kartograficznych trzeba zaznaczyć, że siatki Merkatora i Molweidego (zgodnie z opinią Ogniska metodycznego) powinny być tylko przystępnie objaśniane, a nie rysowane. Ważne natomiast bardzo są wszelkie ćwiczenia, odnoszące się do zagadnień klimatycznych, a to dlatego, że dział o klimacie wskutek braku przygotowania z fizyki sprawia młodzieży dużo trudności. Ćwiczenia z tego zakresu, stosowane dość często i to już od pierwszej klasy począwszy, ułatwiają uczącym podchodzenie do zagadnień klimatycznych i zrozumienie ich przez młodzież. Przytaczamy poniżej przykłady ćwiczeń, stosowanych w kl. III, głównie przez Ognisko metodyczne geografii w Krakowie. Niektóre z nich były projektowane już w roku ubiegłym w rozesłanych wszystkim „uwagach do rozkładu materiału w kl. III. gimn. nowego typu”. Tam też zawarto pewne uwagi odnoszące się do sposobu prowadzenia tych ćwiczeń. Przytaczamy je tutaj jako już wypróbowane, do wyboru ucącym w kl. III. Opierają się one przeważnie na materiałach statystycznych zawartych w wydawnictwie Wąsowicza i Zierhoffera „Świat w cyfrach”.

Ćwiczenia odnoszące się do zagadnień klimatycznych:

- 1) Profile zachodzącego związku między rzeźbą terenu a klimatem w Azji, na podstawie profilów E. Romera oraz Zierhoffera i Wąsowicza „Świat w cyfrach”.
- 2) Porównanie klimatu Afryki północnej i południowej.

- 3) Wykazanie różnic klimatycznych zachodniego i wschodniego wybrzeża Ameryki pod wpływem prądów morskich.
- 4) Wykres krzywej spadania temperatury w miarę wysokości.

Ćwiczenia odnoszące się do zagadnień antropologicznych:

- 1) Wkreślanie obszarów zesłannictwa polskiego na Syberii.
- 2) Proces europeizacji Japonii przez porównanie jej z Niemcami, co do a) dróg i środków przewozowych, b) poczty, telefonów, radia, c) z U. S. A. Am. pn. co do zmilitaryzowania.
- 3) Synteza gospodarki krain monsunowych na przykładzie produkcji ryżu, herbaty, kawy i jedwabiu (Zierhoffer i Bigda: Towaroznawstwo).
- 4) Walka kauczuku malajskiego z brazylijskim.
- 5) Porównanie Indii i Europy na konturach co do obszaru, ludności i zróżniczkowania antropogeograficznego.
- 6) Afryka, Azja i Ameryka w gospodarce światowej (wykresy statystyczne).
- 7) Przejawy cywilizacji amerykańskiej dające się ująć statystycznie.
- 8) Wykres wzrostu ludności dla U. S. A. Am. pn.
- 9) Porównanie stanowiska w gospodarce światowej U. S. A. i Z. S. R. R.
- 10) Role Kanału Panamskiego w porównaniu z Sueskim.
- 11) Zagadnienie hodowlane południowej Ameryki i Australii.
- 12) Rozmieszczenie Polaków na kuli ziemskiej (wkreślenie w mapkę konturową).
- 13) Nowe linie lotnicze świata.
- 14) Zestawienie światowej produkcji węgla, ropy naftowej, rud, nadto surowców tkackich i środków żywności.
- 15) Zestawienie porównawcze długości linii kolejowych, floty i ruchu okrętowego na świecie.

Podręczniki dla kl. III gimn. są do wyboru dwa Pawłowskiego i Bzowskiego. Ograniczając się tutaj do zreasumowania najważniejszych uwag odnoszących się tylko do strony metodycznej podręczników, podnieść trzeba, że większość uczących zarzuca, że podręcznik Pawłowskiego, jako bardzo ścisły a przytem obszerny, jest za trudny dla młodzieży kl. III, która niechętnie się do niego ustosunkowuje. Przystępniejszy i chętniej czytany (jakkolwiek jeszcze dotąd mniej używany) jest podręcznik Bzowskiego. Obydwa podręczniki mają pewne braki odnośnie do ilustracji. Jest ich wogóle za mało, u Pawłowskiego ilustracje są niedość instryktywne, mapki są za małe i wskutek tego trudne do odczytania; często też zauważyć można u niego niezgodność między treścią i mapkami w książce a w atlasie.

Dr M. Medwecka.

Kronika.

Szkolnictwo powszechne.

W dniach od 1 do 5 marca odbyły się egzaminy przy Wyższym Kursie Nauczycielskim dla eksternów w drugim terminie. Zgłosiło się do egzaminu 24 osób, zdało 15 osób.

W miesiącu marcu ustalono nową serię pomocy naukowych, jakie otrzymają w 1938 roku publiczne szkoły powszechne w Okręgu za pośrednictwem Krakowskiego Komitetu Okręgowego T-wa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych. Przewidziane są następujące pomoce naukowe:

1. Szafki z narzędziami do zajęć praktycznych dla 700 szkół;
2. komplet przyrządów do nauki rachunków z geometrią dla 2800 szkół;
3. komplet z 15 książek do bibliotek uczniowskich dla 2800 szkół;
4. planigloby (oddzielnie półkula wschodnia i zachodnia) dla tych szkół, które dotąd tych map nie otrzymały, a biorą udział w akcji dostarczenia pomocy naukowych.

Dostarczenie wymienionych pomocy do szkół przewidziane jest przed końcem bieżącego roku szkolnego.

W dniach od 7 do 9 kwietnia odbyła się w Krakowie pod przewodnictwem Kuratora p. Józefa Stypińskiego okręgowa konferencja inspektorów

i podinspektorów szkolnych. Tematem konferencji było zagadnienie organizacji i metod nauczania w szkołach powszechnych I stopnia oraz organizacji i nauczania przyrody, geografii, śpiewu i wychowania fizycznego w szkołach powszechnych. Ponadto przedyskutowano sprawy: harcerstwo a obrona kraju, udostępnienie szkół wyższych stopni dla młodzieży wiejskiej, braki w sieci szkolnej, planowanie budownictwa szkolnego, dostarczanie szkółom pomocy naukowych oraz aktualne sprawy personalne, finansowe i z zakresu oświaty pozaszkolnej.

Inspektorzy i podinspektorzy szkolni hospitowali lekcje przyrody, geografii, śpiewu i wychowania fizycznego w publ. szkole powszechnej im. Św. Floriana w Krakowie oraz lekcje w publ. szkole powszechnej I stopnia w Niegoszowicach w powiecie krakowskim. Lekcje prowadzili instruktorzy ministerialni i okręgowi.

Z ramienia Ministerstwa W. R. i O. P. w konferencji wziął udział wizytator ministerialny p. Dańciewicz.

W sobotę dnia 9 kwietnia b. r. o godzinie 16-tej odbyło się w auli Uniwersytetu Jagiellońskiego **Ogólne Zgromadzenie Krakowskiego Komitetu Okręgowego T-wa Popierania Budowy Publ. Szkół Powszechnych.**

Obrazy zabrał Rektor U. J. prof. Władysław

Szafer, prezes Komitetu Okręgowego T-wa, witając obecnych na sali przedstawicieli władz administracji ogólnej, władz wojskowych i szkolnych, przedstawicieli organizacyj społecznych, gości i delegatów obwodów.

W obradach Zjazdu Okręgowego uczestniczyli między innymi z władz administracji ogólnej p. Mieszkowski w z. wojewody kieleckiego, p. Szpaczynski Tadeusz w z. starosty grodzkiego Kraków-miasto, płk. Witosław Porczyński w z. D-cy D. O. K. V. i delegaci obwodów.

Przewodnictwo obrad objął Kurator Okręgu Szkolnego Krakowskiego p. J. Stypiński. Roczne sprawozdanie z działalności Zarządu, ogólnej sytuacji organizacyjnej, akcji budowy szkół i zaopatrywania szkół w pomoce naukowe złożył wiceprezes T-wa p. Władysław Kabaciński, Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Powszechnego K. O. Krakowskiego. Ze złożonego sprawozdania wynika, że na 4510 ośrodków szkolnych, Kół T-wa wśród dorosłych jest 1569 a szkolnych Kół 2376. W zakresie budownictwa szkolnego wykonano 60 budynków szkolnych, rozpoczęto zaś 136, wykonano mieszkań nauczycielskich 75, a rozpoczęto 177. Ponadto Zarząd Okręgu w akcji zaopatrywania szkół w pomoce naukowe dostarczył szkołom 2064 szafek z narzędziami do zajęć praktycznych i 2000 map Europy.

Sprawozdanie kasowe złożył skarbnik Okręgu p. dyr. Emil Hollender, z którego wynika, że T-wo udzieliło pożyczek gminom w kwocie 522.650 zł, zasiłków na kwotę 11.900 zł. Majątek T-wa na dzień 31 grudnia 1937 roku wynosi kwotę 1.937.595.78 zł. Budżet w dochodach preliminowanych wynosi 737.244.88 zł. Dochody zaś rzeczywiście osiągnięte wynoszą 824.181.79 zł.

Sprawozdanie Okręgowej Komisji kontrolującej odczytał p. Michał Baścik, stawiając równocześnie imieniem tejże Komisji wniosek na udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi. Wniosek został przez Ogólne Zgromadzenie jednogłośnie uchwalony. Następnie p. wiceprezes Kabaciński przedstawił plan pracy łącznie z preliminarzem budżetowym. Preliminarz w dochodach i wydatkach przewiduje kwotę 956.946.20 zł.

Nad wszystkimi sprawozdaniami toczyła się ożywiona dyskusja, w której zabierali głos delegaci obwodów, Inspektorzy Szkolni oraz przedstawiciel samorządu wojewódzkiego w Kielcach.

Następnie odbyły się wybory do Zarządu Krakowskiego Komitetu Okręgowego, do którego weszli z wyboru: p. p. prof. dr. Lehr-Splawiński — prezes, nac. Wład. Kabaciński — wiceprezes, dyr. Emil Hollender — skarbnik, Michał Baścik — sekretarz, sen. Sieńko, prof. Tadeusz Gdula, poseł na Sejm, zastępcy: Jan Kupiec, dyr. Laubitz, dr. Stanisław Skalski. Do Komisji Rewizyjnej weszli: dr. Gutowski Aleksander — prezes, członkowie: płk. Madeyski Felicjan, nac. dr. Podkółka Emil. Zastępcy: kier. Radwański i Gondek.

Po dokonaniu wyboru nowego Zarządu na okres 3-letni, p. Michał Baścik odczytał wnioski i dezyteraty zgłoszone na Ogólne Zgromadzenie

przez Komitety Obwodowe, które Zgromadzenie uchwaliło.

W dniu 10 kwietnia b. r. nowowybrany Zarząd Okręgowego Komitetu T-wa P. B. P. S. P. ustalił zasady przydziału funduszków T-wa na budowę szkół dla gmin i gromad. Przydział wyniesie w 1938 roku około 580.000 zł., jeżeli dopiszą spodziewane wpływy.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące oraz zakłady kształcenia nauczycieli.

W dniu 27-go marca odbyła się w Częstochowie uroczystość oddania do użytku nowego budynku Prywatnego Gimnazjum Koedukacyjnego T-wa Żydowskich Szkół Średnich i Powszechnych. Jest to obecnie w Częstochowie niewątpliwie najbardziej nowoczesny gmach gimnazjalny. Na uroczystości reprezentował Kuratorium p. wiz. Władysław Horbacki.

Naczelnik W. Gałęcki poza szkołami swojego rejonu inspekcjonował w ciągu marca i pierwszej dekady kwietnia gimnazja państwowe w Miechowie oraz im. Prusa w Sosnowcu, prywatne gimnazja im. Wyspiańskiego i Tow. Żydowskich Szkół Średnich w Sosnowcu, gimnazjum prywatne w Ropczycach oraz gimnazja prywatne im. Jaworskiego i im. Kr. Jadwigi w Krakowie.

Szkolnictwo zawodowe.

W miesiącu marcu b. r. Wizyt. Minist. p. Stefania Zbyszewska w towarzystwie okręgowej wizytatorki szkół żeńskich p. A. Sowówny wizytowała gimnazja żeńskie zawodowe w Radomiu, Suchedniowie, Kielcach, Częstochowie, Krakowie, Nowym Sączu, Tarnowie i Mielcu.

Poza tym zwizytowane zostały dwie szkoły niższe t. j. w Sandomierzu i Częstochowie, oraz szkoła średnia, nieprzeorganizowana w Ostrowcu.

W dniu 4 kwietnia odbył się w Katowicach Zjazd spółdzielczyń absolwentek szkół zawodowych. W zjeździe z ramienia Kuratorium uczestniczyła p. Wizyt. A. Sowówna, która również wzięła udział łącznie z szeregiem dyrektorek i nauczycielek-połonistek w Konferencji metodyczno-programowej języka polskiego w gimnazjach zawodowych żeńskich, zorganizowanej przez Minist. W. R. i O. P. we Lwowie, w dniach 6 i 7 kwietnia br.

Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P. w porozumieniu z Kuratorium O. S. K. i Urzędem Woj. Śląskim organizuje kurs spółdzielczy dla nauczycielek szkół rolniczych. Kurs odbędzie się w Krakowie w terminie od 9 do 13 maja 1938 r. i nosić będzie charakter seminaryjny.

Oświata pozaszkolna.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, pragnąc poprzeć zamierzenia samorządu powiatowego w Okręgu Szkolnym Krakowskim (województwo krakowskie i kieleckie), przyznało na ten cel w bieżącym roku szkolnym kwotę 5000 zł. Kwota powyższa została w całości przeznaczona

na subwencje dla organizujących się względnie już czynnych bibliotek powiatowych w następujących powiatach obu województw: Częstochowa (450 zł), Dąbrowa Tarnowska (450 zł), Dębica (500 zł), Limanowa (450 zł), Olkusz (450 zł), Opoczno (400 zł), Pińczów (450 zł), Tarnów (500 zł), Wadowice (450 zł), Włoszczowa (450 zł), Zawiercie (450 zł).

Subwencje przekazane zostały przez Kuratorium bezpośrednio w formie książek po uwzględnieniu znajdujących się już w bibliotekach księgozbiorów, życzeń czytelników i potrzeb poszczególnych miejscowości w związku z prowadzonymi już uprzednio pracami oświatowymi.

Niezależnie od tego Ministerstwo przyznało w książkach subwencje w wysokości po 500 zł Wydziałom Powiatowym w Będzinie i Kielcach.

Również samorząd powiatowy i gminny, wychodząc na spotkanie inicjatywy władz szkolnych, dał wyraz należytej ocenie sprawy organizacji bibliotek powiatowych i gminnych przez umieszczenie w swych budżetach kwot nie tylko symbolicznych, ale mogących już zaważyć w sposób realny na rozwoju bibliotek samorządowych przeznaczonych dla ogółu ludności. W ten sposób pomimo braku ustawy bibliotecznej organizuje się wskutek przenikania samej idei oświaty pozaszkolnej coraz liczniejsze biblioteki bądź wyłącznie samorządowe tam, gdzie warunki są bardziej sprzyjające, bądź też przez zakupno części księgozbioru dla biblioteki i oddanie go w formie depozytu istniejącej bibliotece społecznej w tych miejscowościach, w których samorząd nie dysponuje na razie jeszcze dostatecznymi funduszami na założenie biblioteki samorządowej.

Celem otoczenia odpowiednią opieką przez władze szkolne a równocześnie i pracowników oświatowych bibliotek wszelkiego typu Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 4 kwietnia b. r. zaleca ponownie udzielanie pomocy fachowej bibliotekom policyjnym. Pomoc ta przejawiać się powinna w technicznym organizowaniu bibliotek oraz zapraszaniu kierowników bibliotek policyjnych (w porozumieniu z odpowiednimi władzami P. P.) na kursy i konferencje dla bibliotekarzy organizowane przez władze szkolne.

W miesiącu maju organizuje Kuratorium jedynotygodniowy kurs dla kierowników bibliotek powiatowych. Kurs odbędzie się w Sosnowcu a przeznaczony jest dla tych osób, które, prowadząc bezpośrednio t. zw. centrale powiatowe bibliotek ruchomych, odczuwają potrzebę dalszego doskonalenia się w zakresie bibliotekarstwa i czytelnictwa. Obok prelekcji, dyskusyj i zajęć praktycznych program kursu przewiduje zwiedzanie bibliotek w Zagłębiu Dąbrowskim.

Na zakończenie licznych w Obwodzie szkolnym tarnowskim kursów dla przedpoborowych odbył się w Tarnowie w ubiegłym miesiącu ogólny zjazd uczestników kursów wieczorowych oświaty pozaszkolnej, pomyślany równocześnie jako wycieczka krajoznawcza. W zjeździe wzięło udział z górą

700 osób spośród młodzieży pozaszkolnej, która w okresie zimy uczęszczała na kursy. Zjazd powitany został w sali miejscowego kinoteatru „Marzenie” przez przedstawicieli władz i organizacji, którzy wyrażali radość z tak liczego przybycia młodzieży. Dalszą część programu wypełniły produkcje zespołów chórальных samej młodzieży, po czym nastąpiło wyświetlenie filmu „Kościuszko pod Racławicami”. Po południu młodzież grupami zwiedzała miasto Tarnów i jego zabytki.

W dniach od 5—9 kwietnia odbyła się w Sosnowcu pięciodniowa konferencja teatralna dla pracowników oświatowych z Obwodu szkolnego sosnowieckiego. W konferencji wzięło udział ponad 30 osób.

Harcerstwo.

W dniu 10 lutego odbyła się w Sosnowcu w inspektoracie szkolnym konferencja harcerska nauczycieli pracujących w harcerstwie na terenie szkół powszechnych, poświęcona omówieniu stanu jakościowego i ilościowego harcerstwa na terenie szkół powszechnych Obwodu sosnowieckiego. Szkoły w Obwodzie sosnowieckim są najliczniej objęte harcerstwem, istnieją na terenie obwodu 110 jednostek organizacyjno-wychowawczych (drużyn i gromad chłopców i dziewcząt).

W dniu 4 marca odbyła się w Kielcach zorganizowana przez komisję międzyszkolną konferencja opiekunów drużyn harcerskich, poświęcona omówieniu roli opiekuna i zasad nowej instrukcji dla szkolnych drużyn harcerskich.

W dniu 25 marca na konferencji kierowników szkół powszechnych w Nowym Targu omówiono dokładnie rolę drużyn harcerskich i gromad zuchowych na terenie szkolnym w Obwodzie.

W czasie od 30 marca do 2 kwietnia 1938 r. odbył się w Częstochowie kurs dla kierowników pracy zuchowej na terenie szkoły. Prowadził Donat Datoń instr. G. K. H. Kuratorium wysłało do drużyn harcerskich na pograniczu w Obwodzie częstochowskim i nowotarskim biblioteczki harcerskie.

W dniu 27 marca odbył się w Kielcach sprawozdawczy Walny Zjazd Okręgu Kieleckiego. Ilość młodzieży harcerskiej na terenie województwa kieleckiego wynosi 23.062 jednostek organizacyjnych (drużyn, gromad zuchowych 809, w akcji obozowej wzięło udział 6.952 młodzieży w 246 obozach). Komendanci Chorągwi (Kielce, Sosnowiec) oraz przewodniczący Zarządu Okręgu pozostali nadal na swoich stanowiskach. Kuratorium reprezentował na zjeździe instruktor Władysław Szczegiel.

Na zjeździe inspektorów szkolnych w Krakowie w dniu 8 kwietnia przedstawił instruktor harcerstwa K. O. S. K. zagadnienie roli harcerstwa na odcinku przygotowania młodzieży szkół powszechnych do obrony kraju.

Higiena.

Zawiązane w b. r. Koło Lekarzy Szkolnych w Radomiu odbyło zebranie organizacyjne, na którym omówione zostały sprawy związane z zakresem pracy lekarzy szkolnych. Koło pracuje

w ścisłym związku z Międzyszkolną Komisją Porozumiewawczą.

Liczba osiedli szkolnych naszego Okręgu powiększyła się ostatnio przez osiedle w Bystrej Gimn. Kupieckiego im. kr. Jadwigi w Sosnowcu. Osiedle to ma być czynne już tej wiosny. Organizacja pomysłana jest w ten sposób, by poza kolonią wakacyjną, która tam będzie urządzona, uczennice każdej klasy przebywały w osiedlu dwukrotnie w ciągu roku.

W państw. gimnazjum im. kr. Wł. Jagiełły w Dębicy prace nad urządzeniem natrysków szkol-

nych są na wykończeniu. Systematyczne organizowanie kąpeli szkolnych będzie miało duże znaczenie zdrowotne dla tamtejszej młodzieży, która w braku kąpieliska miejskiego w Dębicy nie ma innych możliwości kąpielowych.

W Krakowie w miejskich szkołach powszechnych przeprowadzone zostały w marcu i kwietniu b. r. masowe szczepienia ochronne przeciwblonicy. Lekarze szkolni zaszczepili kilka tysięcy dzieci, mających wyjechać na kolonie letnie. Dzieci, nie szczepione ochronnie przeciw blonicy, nie będą przyjmowane na kolonie.

Komunikaty.

Polski Słownik Biograficzny.

Program licealny, mówiąc o celach nauczania historii, jako jeden z głównych wymienia: „rozumienie czynników wpływających na rozwój narodów i państw, zwłaszcza Polski, oraz uświadomienie roli jednostki w procesie dziejowym.” Powstaje pytanie, gdzie nauczyciel może znaleźć materiał pozwalający mu na realizację owego tak słusznego postulatu uwzględnienia czynnika personalistycznego w dziejach. Wiadomo dobrze, że nie wszystkie biblioteki szkolne, zwłaszcza na prowincji, dysponują większą ilością źródłowych monografii historycznych, nie wszędzie tak samo znaleźć można encyklopedie (np. Wielka Ilustrowana), które dawały trochę życiorysów. Są to zresztą dziś już rzeczy przestarzałe, nie reprezentujące współczesnego stanu badań naukowych. Tymczasem istnieje wydawnictwo, niestety w praktyce szkolnej prawie dotąd całkiem niewyżyskane, które pozwala na pełne uwypuklenie roli poszczególnych postaci w życiu kulturalnym i politycznym Polski. Mamy na myśli wydawany przez Polską Akademię Umiejętności „Polski Słownik Biograficzny” pod redakcją prof. Władysława Konopczyńskiego. Obecnie wychodzi już czwarty jego tom, który objął litery A—C. „Słownik — wedle słów redakcji — zaspokoić chce potrzebę umysłową tych warstw wykształconych Polaków, które wprost lub pośrednio wytwarzają kulturę narodu. Działacz społeczny i polityczny, nauczyciel, ksiądz, dziennikarz, prawnik, lekarz, urzędnik, znajdzie tu ścisłą, skupioną, podaną przejrzyście wiedzę o osobach, o których by się bez Słownika dowiadywał przez długie tygodnie — i niedowiedziałby się może rzeczy najwskześniejszej. Znajdzie zarazem przy każdym życiorysie wskazówki bibliograficzne, które mu pozwolą sprawdzić treść życiorysu, rozszerzyć i pogłębić podaną o nim wiedzę. Ale poza informacją i popularyzacją wiedzy ma Słownik także na oku cele naukowe. Ustalenie tożsamości mnóstwa osób, umieszczenie ich w dokładnych ramach czasu i przestrzeni, uwolnić badaczy życia zbiorowego od kłopotliwej pogoni za jednostkami. Co więcej, dopiero na podstawie Słownika będzie można snuć wnioski o roli czynnika rodowego historii, o udziale klas społecznych i dzielnic, wytwarzanie kultury narodowej, o wkła-

dzie, jaki ta kultura zawdzięcza obcym narodowościom i rasom”.

Słownik, stosując zasadę bezwzględnej obiektywności w ocenie roli poszczególnych postaci, umieszcza tylko osoby nieżyjące, przewidywane jednak jest, że z chwilą, gdy zbierze się skutkiem wymierania ludzi współczesnych nowy materiał biograficzny, zaczną się ukazywać tomy uzupełniające. Redakcja Słownika dba pilnie o to, by do każdego artykułu wynaleźć najlepszego fachowca, to też niektóre artykuły urastają do rozmiarów zwężonych, ale niezwykle plastycznych monografii. Dobór współpracowników sam przemawia tu za siebie: o literatach piszą I. Chrzanowski, St. Pigoń, W. Borowy, o działaczach politycznych i społecznych W. Konopczyński, Oskar Halecki, A. Skałkowski, M. Handelsmann, M. Kukiel, L. Krzywicki, o postaciach życia kulturalnego — St. Kot, St. Lempicki, W. Tatarkiewicz. Za nimi ciągnie cała armia młodych historyków. Słownik nie zacieśnia pracy tylko do kręgu uczonych, stąd w niejednym tomie znajdują się także sylwety kreślone piórem tak utalentowanych literatów jak St. Wasylewski lub Z. Nowakowski.

Rozpiętość skali artykułów jest olbrzymia: od królów i bohaterów narodowych do skromnych działaczy społecznych i oświatowych. Nowe oświetlenie roli Bony Sforzy czy Barbary Radziwiłłówny, sugestywny życiorys Chopina, ciężkie życie Stanisława Brzozowskiego i pionierski trud życia Tytusa Chałubińskiego, odkrywca walka z tajemnicami natury Curie-Skłodowskiej — oto co znajdzie ciekawy czytelnik w każdym tomie Słownika.

W szkole Słownik może oddać nieocenione usługi wszystkim interesującym się problemami humanistyki, a w szczególności poloniście, historykowi, nauczycielowi rysunków i muzyki. Wśród zagadnień, przewidzianych w programie historii na pierwszą klasę licealną, znajdujemy grupę zagadnień pt. „Wielcy budowniczy państwa polskiego”. Tu właśnie pomocą wielką może być Słownik; jego artykuły zaopatrzone we wskazówki bibliograficzne pomocne będą i nauczycielowi i starszym uczniom w liceach. Tak samo Słownik dopiero właściwie unaocznia dokumentarnie wkład poszczególnych ziem do dorobku ogólnokulturalnego Polski. Z te-

go punktu widzenia jakąż wielką wartość wychowawczą ma np. artykuł o skromnym działaczu pomorskim Antonim Abrahamie, który na konferencji wersalskiej przed Wilsonem stwierdzał nigdy nieprzedawnione prawa Polski do morza. Życie tego prostego, ale jakże zasłużonego robotnika pomorskiego, mogłoby śmiało stać się przedmiotem lekcji czy pogadanki w szkole powszechnej. Takich artykułów jest wiele w każdym tomie Słownika. Wreszcie nieocenioną składnicą materiałów stać się może Słownik dla nauczyciela przedmiotów pedagogicznych w zakładach kształcenia nauczycieli. Z artykułów o pisarzach pedagogicznych, wybitnych pedagogach, działaczach oświatowych skorzysta zarówno nauczyciel historii wychowania jak i psychologii.

Wiadomości Historyczno-Dydaktyczne.

Kuratorium zwraca uwagę szkół oraz nauczycieli historii na jedyne polskie czasopismo, poświęcone zagadnieniom nauczania historii. Jest to dodatek do „Kwartalnika Historycznego”, noszący nazwę „Wiadomości Historyczno-Dydaktyczne”. Oba czasopisma wydaje Polskie Towarzystwo Historyczne (Zarząd Główny we Lwowie — Uniwersytet).

Wydawnictwa Poradni Bibliotecznej.

Wiadomością pożądaną przede wszystkim dla bibliotekarzy, nie mniej jednak i dla ogółu pracowników oświatowych, będzie informacja o ukazaniu się kontynuacji „Książki w bibliotece” i „Przewodnika Literackiego i Naukowego” w nowej formie biuletynu dwumiesięcznego, wydawanego w dalszym ciągu przez Poradnię Biblioteczną. Ponieważ publikacja książkowa ukazywać się musi z konieczności z pewnym opóźnieniem, celem Biuletynu będzie więc omawianie nowości wydawniczych ostatnich kilku miesięcy ze wszystkich dziedzin piśmiennictwa. — Biuletyn, ukazujący się od początku bieżącego roku co dwa miesiące, będzie podawał zwięzłe i rzeczowe charakterystyki książek (temat, zagadnienia, forma, strona zewnętrzna) oraz stopień ich trudności i cenę; dane te poinformują więc wyraźnie o wartości książki, a więc i jej przydatności dla różnych bibliotek oświatowych. Biuletyn służyć ma czytelnictwu w myśl podanej na wstępie maksymy: „w wyborze książek tak jak w wyborze przyjaciół jedna jest zasada: szukać i wybierać tylko najlepsze, bo życie krótkie a liczba książek niezmierna”. Według informacji zawartych w uwagach wstępnych Redakcji Biuletyn wydawany będzie jako dwumiesięcznik z przerwą letnią. Każdy numer będzie obejmował jeden arkusz (16 stron) druku. W roku bieżącym materiał pierwszego półroczu ujęty będzie w dwa zeszyty o zwiększonej objętości. — Cena za roczny abonament wraz z przesyłką wynosi zł. 3.—. Dla bibliotek, bibliotekarzy, nauczycieli i pracowników oświatowych zł. 2.25, a przy prenumerowaniu dwóch egzemplarzy po zł. 1.75. Spodziewać się należy, że wymienione wydawnictwo będzie cenną pomocą przy kompletowaniu księgozbiorów biblio-

tek oświatowych zwłaszcza gminnych i organizacji społecznych, niemających możliwości korzystania z innych źródeł bibliograficznych.

Każdy członek Z. N. P. może skończyć Wyższy Kurs Nauczycielski.

W okresie od 1 kwietnia do 30 maja 1938 r. odbędą się zapisy na Wyższy Kurs Nauczycielski Okręgu Warszawskiego Z. N. P. na następujące przedmioty:

- 1) Dział A (przedmioty pedagogiczne wraz z nauką o Polsce Współczesnej).
- 2) Dział B: polonistyka,
matematyka,
zajęcia praktyczne,
przyroda (fizyka, chemia, biologia (jako jeden przedmiot)).

Zarówno na dział A, jak i na przedmioty wyszczególnione w dziale B, zapisywać się mogą i powinni nauczyciele stali, członkowie Z. N. P. Nauczyciele tymczasowi, członkowie Z. N. P., mogą być przyjęci tylko wtedy, jeżeli mają przynajmniej dostateczną ostatnią ocenę pracy i w chwili przystępowania do egzaminu z programu W. K. N. po raz pierwszy będą mieć przynajmniej 3 lata pracy nauczycielskiej, egzamin praktyczny i przynajmniej dostateczną ocenę pracy.

Zapisać się można na którykolwiek z wyżej wyszczególnionych przedmiotów, Koleżanki i Koledzy, którzy zapisywać się będą poraz pierwszy na W. K. N. lepiej jednak zrobić, jeżeli rozpoczną studia od działu A, aczkolwiek, podkreślamy to, nie ma przeszkód do rozpoczynania pracy od któregośkolwiek wyżej wymienionego przedmiotu z działu B. Praca na W. K. N. rozpocznie się czterotygodniowym początkowym kursem wakacyjnym.

Niezależnie od przedmiotów wyżej wymienionych, nad którymi praca rozpocznie się czterotygodniowym kursem początkowym w nadchodzące wakacje, będą zorganizowane również kursy końcowe z następujących przedmiotów:

- historia — kurs będzie trwał trzy tygodnie,
- geografia — kurs będzie trwał trzy tygodnie,
- wychowanie fizyczne — kurs będzie trwał trzy tygodnie,
- zajęcia praktyczne — kurs będzie trwał cztery tygodnie,
- roboty kobiece i gospodarstwo domowe — kurs będzie trwał cztery tygodnie,
- polonistyka — kurs będzie trwał cztery tyg.,
- matematyka — kurs będzie trwał cztery tyg.,
- przyroda — kurs będzie trwał cztery tyg.,

Końcowe kursy wakacyjne z wyżej wymienionych przedmiotów przeznaczone są dla tych Koleżanek i Kolegów, którzy mają już skończone początkowe kursy wakacyjne z tych przedmiotów w r. 1937, ewentualnie mają za sobą kurs wakacyjny o poziomie W. K. N. skończony wcześniej.

Jak z powyższego wynika, w wakacje 1938 r. nie tylko na W. K. N. Warszawskim, ale i na wszystkich innych W. K. N. Związkowych nie bę-

dą zorganizowane początkowe kursy wakacyjne z następujących przedmiotów: historii, geografii, wychowania fizycznego, robót kobiecych i gospodarstwa domowego.

Kursy początkowe z tych przedmiotów, w myśl par. 22 ust. piątego Statutu Korespondencyjnych W. K. N. rozpoczną się w czasie ferii zimowych w r. szk. 1938/39; o zapisach na kursy z tych przedmiotów powiadomimy Koleżanki i Kolegów osobnym ogłoszeniem na łamach prasy związkowej (np. „Głos Naucz.”).

Słuchacze W. K. N. Okręgu Warszawskiego, podobnie zresztą jak i w innych Związkowych W. K. N. obowiązani są uiszczać następujące opłaty:

Słuchacze działu A — 2 zł jako wpisowe oraz po 7 zł miesięcznie przez 10 miesięcy (lipiec — kwiecień), plus 20 zł tytułem opłaty za kurs wakacyjny;

Słuchacze początkowego kursu działu B — wpisowe — 2 zł oraz po 7 zł przez 12 miesięcy (lipiec — czerwiec), plus 20 zł tytułem opłaty za początkowy kurs wakacyjny; opłata za końcowy kurs wakacyjny podana będzie w marcu 1939;

Słuchacze końcowego kursu działu B — 15 zł

jako opłata za kurs wakacyjny trzytygodniowy i 20 zł za kurs wakacyjny czterotygodniowy.

Wpisowe uiszcza się tylko raz przy zgłaszaniu się na W. K. N. po raz pierwszy. Żadne dodatkowe opłaty od słuchaczy pobierane nie będą.

Każdy słuchacz(ka) W. K. N. Okręgu Warszawskiego otrzymuje na cały czas studiów nad danym przedmiotem dwa podstawowe podręczniki oraz ma prawo bezpłatnie korzystać z bardzo już w tej chwili bogatej biblioteki W. K. N. (kilkaset tomów).

Nadto słuchacz otrzymuje bezpłatnie: Statut Koresp. W. K. N. Związkowych, program z danego przedmiotu i wszelkie wyczerpujące wskazówki i rady czy to od Kierownictwa W. K. N. czy też pp. Prelegentów.

Do podania o przyjęcie na jeden z wyżej wymienionych przedmiotów W. K. N. Okręgu Warszawskiego załączyć należy dowód wpłacenia na konto P. K. O. naszego Okręgu nr 25.918 połowę opłaty za kurs wakacyjny (zł 10 lub 7.50); dru-

Zarząd Okręgu Warszawskiego
Z. N. P.

Wykaz dzieł nabytych przez Centr. Bibl. Naucz. — O. S. K.

a) w czasie od dnia 1 lutego 1938 r. do dnia 1 marca 1938 r.

Badecki Karol: Polska liryka mieszczańska. Pieśni — tańce — padwany. Pierwsze zbiorowe i krytyczne wydanie. 1936.

Beckmann Emmy: Die Entwicklung der höheren Mädchenbildung in Deutschland von 1870—1914 dargestellt in Dokumenten. 1936.

Borowy Wacław: Dziś i wczoraj.

Bruner Bronisława: Opieka nad szkołami polskimi zagranicą. 1935.

Dihm Jan: Trzeci Maj. 1932.

Hessen Sergiusz: Szkoła i demokracja na przełomie. 1938. Przełożył **Adam Zieleńczyk**.

Kleiner Juliusz: W kręgu Mickiewicza i Goethego. 1938.

Lexikon der Pädagogik der Gegenwart.

I Band: (A—K)

II Band: (K—Z)

Leitung der Herausgabe: **Josef Spieler**. 1930.

Litwin Aleksander: Organizacja wycieczek na podstawie nowych programów szkoły powszechnej. 1934.

Nauka Polska pod redakcją **Stanisława Michalskiego**, tom XXIII, 1937.

Ostrowski Jerzy: Realizacja wychowania obywatelskiego w szkole. 1938.

Pawłow J. P.: Wykłady o czynności mózgu. 1938.

Podkulska Helena: Środowisko wiejskie. 1938.

Pohoska Hanna. Historia w szkole powszechnej. 1923.

Radek St. Andrzej: Rewolucja w Warszawie

1904—1909. Z przedmową **Mieczysława Dąbrowskiego**. 1938.

Schreiber Ignacy: Ściaga w praktyce szkolnej. 1938.

Szklar R. i Kobyliński B.: Ciche czytanie jako zagadnienie metodyczne w szkole współczesnej. 1937.

Schultze - Naumburg Paul: Die Gestaltung der Landschaft durch die Menschen. 1928.

Studia nad przedmieściami Krakowa. Biblioteka Krakowska. Praca zbiorowa zawiera:

Konieczna: Początki Kazimierza (do r. 1419).

Mastalerzówna M.: Przedmieście Stradom w wiekach średnich.

Świechowska H.: Przedmieście Wesoła.

Wojnasówna J.: Jurydyka Smoleńsk. 1938.

Weil Roland: Le chômage de la jeunesse intellectuelle diplômée. 1937.

Weise Oskar: Charakteristik der lateinischen Sprache. 1920.

Z dziejów filologii klasycznej w Wilnie. Studium zbiorowe wydane staraniem Koła Filologicznego Studentów Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie pod redakcją **Jana Oki**. Książka zbiorowa zawiera:

1) Jan Oko: Słowo wstępne.

2) Jan Oko: Studia G. E. Grodka nad filologią w Polsce.

3) Antoni Szantyr: Działalność naukowa Godfryda Ernesta Grodka.

4) Zofia Abramowiczówna: X. Paweł Tarrenghi.

- 5) Aleksander Zujewski: Jan Stanisław Kostka Hryniewicz.
6) Szantyr Antoni i Ambros Michał: God-

fryd Ernest Groddeck. Bibliografia.

- 7) Michał Ambros: Wileńska bibliografia filologii klasycznej za l. 1800—1830.

b) od dnia 1 marca 1938 r. do dnia 1 kwietnia 1938 r.

- Bok Tadeusz:** Stan narządów krążenia młodzieży szkolnej. Metoda i wyniki badań. 1938.
- Bystriń Jan:** Publiczność literacka. 1938.
- Chalasiński Józef:** Tło socjologiczne pracy oświatowej. 1935.
- Czapliński Władysław:** Władysław IV wobec wojny 30-letniej (1637—1645). 1937.
- Duda-Dziewierz Krystyna:** Wieś Małopolska a emigracja amerykańska. Studium wsi Babica, powiatu rzeszowskiego. 1938.
- Dryjski A.:** Mózg i dusza. 1938.
- Grynwaser Hipolit:** Sprawa włościańska w Królestwie Polskim w latach 1861—1862 w świetle źródeł archiwalnych. 1938.
- Hetzer Hildegard:** Błędy wychowawcze. 1938.
- Jakóbczyk Witold:** Patron Jackowski. 1938.
- Kostołowski Erazm:** Studia nad kwestią włościańską w latach 1846—1864 ze szczególnym uwzględnieniem literatury politycznej. Z przedmową prof. F. Bujaka. 1938.
- Kot Stanisław:** Urok wsi i życia ziemiańskiego w poezji staropolskiej. 1937 r.
- Kukiel Marian:** Wojna 1812 roku. Tom II. 1937.
- Leśniewska Helena S.:** Doksztalcenie wychowawców zakładów opiekuńczych. 1937. Z przedmową H. Radlińskiej.
- Łopuszański T.:** Rydzyna. Gimnazjum im. Sułkowskich (1928—1936). — 1937.
- Obrona Pomorza.** Praca zbiorowa pod redakcją Józefa Borowika 1930. Zawiera:
Kwiatkowski Eugeniusz: Powrót Polski nad Bałtyk.
Nosowicz Teodozy: Problem polskiego portu morskiego.
Klarnier Czesław: Rola inicjatywy prywatnej w rozbudowie Gdyni.
Hilchen Feliks: Źródła rozwoju portów polskich.
Siebeneichen Alfred: Konkurencja portów bałtyckich.
Turski Marian: Handel zamorski, jego istota i znaczenie dla Polski.
Wartalski Stanisław: Niezbędne warunki rozwoju handlu w Gdyni.
Bagiński Henryk: Gospodarcze podstawy polskiego handlu zamorskiego.
Rummel Julian: Polska flota handlowa.
Siedlecki Michał: Niewyzyskane walory morza.
Esden-Tempski Kaz.: Ekspansja morska a obrona rolnictwa na Pomorzu.
Celichowski Stanisław: O doraźny program gospodarczy Pomorza.
- Okieński Władysław:** Procesy samokształceniowe. 1935.
- Patkowski Aleksander:** Sandomierskie. — Góry Świętokrzyskie. 1938.
- Plautus Maccius T.:** Komedia. Przełożył G. Przychocki. 1934 — 1937.
- Roczniki socjologii wsi.** Studia i materiały pod redakcją Władysława Grabskiego. Tom II. 1937. Zawierają:
W. Grabski: System socjologii wsi (część II).
A. Zabko-Potopowicz: Wieś polska w świetle polskich prac naukowych i publicystycznych z okresu po uwłaszczeniu włościan.
W. Bronikowski: Chłopska działalność samorządowa w świetle życiorysów.
- Schmidt Stefan:** Górnośląski rynek mleczny. 1937.
- Semelka K. Tadeusz:** Piotr Charron na tle dziejów sceptycyzmu. Z przedmową Witolda Rubczyńskiego. 1936.
- Skłimina Stanisław:** État actuel des études sur le rythme de la prose grecque. 1937.
- Szczerba P.:** Nauczanie podstaw gramatyki języka polskiego w szkole powszechnej. 1935.
- Suchan Edward:** Historyczny zarys organizacji szkolnictwa elementarnego w Polsce od Kom. Ed. Nar. po dobę obecną. 1938.
- Szweykowski Zygmunt:** Dramat Dygasińskiego. 1938.
- Trentowski Br.:** Listy (1836—1869). Zebrał i do druku przygotował St. Pigoń. 1937.
- Waschinski Emil:** Das Kirchliche Bildungswesen in Ermland, Westpreussen und Posen, 2 tomy. 1928.
- Wiacek - Wiwczaruk - Karpowicz:** Praca w klasie drugiej szkoły powszechnej. 1935.
- Windakiewicz S.:** Poezja ziemiańska. 1938.
- Wiwczaruk-Karpowicz:** Praca w klasie III szkoły powszechnej. 1935.
- Wolff Adam:** Mazowieckie zapiski herbowe z XV i XVI wieku. 1937.
- Wóycicki Kazimierz:** Rytm w liczbach. 1938.
- Polska i Węgry.** Praca zbiorowa pod redakcją Karola Huszára. 1936.
- Poznajmy warunki życia dziecka.** Praca zbiorowa Komisji sekcji psychologów szkolnych przy Towarzystwie Psychologicznym im. J. Joteyko w osobach: H. Radlińskiej, M. Grzywak-Kaczyńskiej, J. Wuttekowej, J. Szollówny, N. Hanowej, J. Zawirskiej. 1934.

Centralna Biblioteka Nauczycielska

Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego w Krakowie

Biblioteka posiada około 38.000 tomów dzieł naukowych i prenumeruje 76 czasopism w języku polskim i obcych.

Wykupienie legitymacji (à 1 zł) uprawnia do bezpłatnego korzystania z Biblioteki i Czytelni czasopism C. B. N.

Prawo korzystania z Biblioteki przysługuje nauczycielstwu wszelkiego typu szkół państwowych, oraz urzędnikom Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego. Nauczyciele szkół prywatnych, oraz słuchacze kursów pedagogicznych wykupują legitymacje, uprawniające do korzystania z Biblioteki za przedłożeniem zaświadczenia swych dyrekcyj.

Zamówione książki wysyła Biblioteka pocztą, po uzyskaniu gwarancji od dyrekcyj, Inspektoratów, lub kierownictw szkół, że za ich zwrot biorą odpowiedzialność.

Biblioteka zaopatrzona jest w dzieła z wszystkich dziedzin wiedzy, jednak specjalnością jej są działy: pedagogiczny, czasopism, archiwum podręczników szkolnych, oraz oświaty pozaszkolnej.

O świeżo nabytych dziełach zawiadamia Biblioteka nauczycielstwo za pośrednictwem „Dziennika Urzędowego”.

WYPOŻYCZALNIA i CZYTEL尼亚

otwarte :

codziennie (z wyj. niedziel i świąt)

od godz. 9.30 — 13 i od 16 — 19.

